

ଫୁଟିଲା ଫେରିଲା

ଭୁବନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର

ସଦାନନ୍ଦ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା—୩

୧୯୫୭ ମସିହା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା
ପୁରସ୍କୃତ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବିଜ୍ଞାନମୂଳକ
କାବ୍ୟନାଟିକା

କାହଲା କାହେଲା

ଶ୍ରୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ଏମ୍. ଏ., ବି. ଏଡ୍.

ପ୍ରକାଶକ :—
ଶୋଭା ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ
[illegible]
[illegible]

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ ୧୯୫୮

ଶକାବ୍ଦ ୧୮୮୦

୧୦୦୦

ମୂଲ୍ୟ – ଏକଟଙ୍କା

ରଘୁନାଥ ପ୍ରେସ

ପୋ: ନିଆଳି

ଜି: ପୁରୀ

ଦୃଶ୍ୟାରମ୍ଭ —

(ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଆସିଲାଣି, ଗଛମୂଳକୁ ଆଉଜି ଆସୁଛନ୍ତି ଦୁଇଟି ଜୀବ — ମଣିଷ, ଜଣେ ଖାଖଡଲେ ଯାକାଧରନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ — ବଡ଼ ଧୀର ଆଉ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଭୁଛି ତାଙ୍କର କଥୋପକଥନ)

ସଉଚର — ନରହର,

ପେଟ ଯେତେବ ନୁହନ୍ତା ମୋ ଅର—
ଅଣ୍ଡୁକର ଦେଇଥାନ୍ତି ମୁହେଁ ମୁହେଁ ହାଙ୍କି ।
କ'ଣ କରିବି କୁହ ?
ପେଟକୁ ତ ପାରିଲି ନା ଫାଙ୍କି !
କି ଧନୀ ସେ ? କାହିଁ ତାର ଧନ !
କି — ଦା ତାର ପଣ ?
କା'ଲି ଯେବେ ହୋଇଥାନ୍ତା —
ଚିହ୍ନିଥାନ୍ତା ସେ ଜୀବ ଆଉ ମୁଁ ଜୀବ ।

ହଁ, ରହୁଯା ଝିଙ୍କିଏ,
ଓଃ—
ବଡ଼ କଷ୍ଟ, ଦନ୍ତଠା ବି ହେଲଣି ଭଗାର,
କହିବ କାପର ?　　　(କାଶ ଆରମ୍ଭ ହେଲା)
ଓଃ— ଖାଲି କାଶ, କାଶ !
ଉହୁ—
　　ଝିଙ୍କିଏଠ ଲାଗିଲା ଉଶ୍ୱାସ !

ନରହରି—ବାହା ସ୍ୱଉଟର,
　　ଟେଫିବାକୁ ହେଉଛ ଉଦସ୍ତ !
　　ଜାଣୁଛ ତ କାଶ ଉଠି ହୁଏ କଲ୍‌ବଲ୍,
　　କାହିଁକି ତା ଦୁଆରକୁ ଗଲ ?
　　ନାହିଁ ତାର ମଣିଷ ପଣିଆ.
　　ଧନୀ ବୋଲି ତୁଚ୍ଛ ପରି—
　　　　ତା ଆଖିରେ ସକଳ ଦୁନିଆଁ !

ସ୍ୱଉଟର— ସ୍ୱଉଟର ମରିଲଣି ଜାଣି,
　　ନୋହିଲେ କି ଗଦାପାନି
　　　　କରୁଥାନ୍ତା ତାକୁ ହଇରାଣ !
　　ଜାଲିଛା ସେ ଧନୀ,
　　ତା ପାଇଁ ମୁଁ କଅଣ କରିନି ?
　　ମୋ'ର ଦିଲ୍ ହୁଡ଼ାପରେ ବସି—
　　କେତେ କଥା କହୁଛୁ ଭରସି !
　　ଜାଣି ନରହରି,
　　ତା ହାତର ସୁନାମୁଦ ବିଞ୍ଚି ମୁଦ ମୋର ?
　　(କହୁକହୁ କାନ୍ଦପକାଇଲା, କାଶ ଉଠିଲା ଠାଣରେ)

ନରହରି— ଫେର ତ ପଞ୍ଚାଇଲ ମନେ,
କ'ଣ ମିଳିବ ଆଉ ?
ଗଲଣିତ ସବୁ ଯାଉ ।
ଭାବି ଭାବି ଦେହ ହବ କ୍ଷୀଣ
ପିଠିରେ କି ପଡ଼ବେ କେ ଜନ ?
ହେ'ଟି ତ ଦେଖିଲ,
ଦି' କଲରେ ଦି' ପାନଗିଲ !
ସାଉ ଟିଲ କାଢୁଚ ଫୁଟାଣି !
ସବୁ ମୋର ନେଲ ଠାଣି ।
ଗୃହଣୀର ପାଣି ପାଇଁ—
କେତେ ତାକୁ କହିଲ ବୁଝାଇ,
ଧଇଲ ତା ହାତ,
ଛୁଆଁଉ ସେ ଦେଲ ଝଟ୍‌କଣାତ୍ ।

ସଉତଗ— ହାଁ, କେତେକଥା କଲ !
କହିଲନି ଭଲ ?
ବାପ ତାର ମୋ ଦୁଆରେ ଲାଗିଥିଲାଘର ହେ ହଳିଆ ?
ଆଜି ନୂଆ ଧୋବଧାଉଲିଆ !

ନରହରି —ହାଣ୍ଡି ହାଣ୍ଡି କେତେ ମାଲ ରଙ୍ଗିତ ସାଇତ
କହୁଛି, ସେ ଦର ବା କିମିତ !
ଅଇନ୍ ତ ହେଲା ଗଠା
ଗ୍ରେସ ଦର ହେଲା ଚଢ଼ା
ଛଅ ଟଙ୍କା ବୋତଲକୁ ଷୋହଳ ଟେସ—
ଦେଇ ଯେ କିଣୁଚି,
ଆମଠାରୁ ପଇସା ଛିଣୁଚି ।

ସନ୍ତତର—ଥିଲ ବୋଲି ଯାଣୁଥିଲି,
ସବୁତ ସରଚ
ଟିକେ ମୁଁ ଭରଚ,
ପୁଣି ଯାଇ ଭୁଣ୍ଡି ସଜ ଯୋଗାଡ କରିବ
ଏଇଲେ ତ ଧରଣ ଧରିବ !

ନରହର—ହେଲେ ସନ୍ତତର,
ବନା ଭାଇ କେତେ ଦଗା ଦେଲା !
ଦହେ ଅଛୁ ଚେଲୁଅ ଖଦଡ,
ସେଥିପାଇଁ ହାକତରୁ ପାଇଲୁ ସେ ମାଡ ।
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ମୁଁ, ତୁମେ, ଯେତେ ଅଡ଼
ସମ୍ଭାଳିଲେ ପୋଲିସ୍ ଙ୍କ ଦାଉ ।
କାଲି ପାଖେ ନଥିଲା ମୋ କଞ୍ଚ—
ବେହେରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ, ଏତକ ପାଇଛୁ ।
ଠଙ୍କା ପୂନା ସବୁ ନେଲେ ସିଏ,
ମୋ ପାଇଁ କଣାଇ ଦେଲେ—
ଖାଲି ଦେଣୀ ଏଥିରୁ ଟିକଏ ।

ସନ୍ତତର—ଯାତ ମୋର ହୁଏ ଦକଦକ
ଶୁଣି ସେ ପଦକ ।
ନିଷ୍ଠୁର ସେ ଦାସ ଯେତେ ଦୁହାଙ୍ଗିଛୁ ମାଡ, [୧]
ମନେପଡ ଚହଲୁଛି ମୋ ହାଡ ।

ନରହର— ହେଲେ ମୋର ଭୟ ନାହିଁ,
ଭବେ ଯାହା ଖାଲି ତମପାଇଁ ।
ଜେଲ୍ ଗଲେ ମିଳିବ ଭୋଜନ,
ଡାଲି-ଭାତ ଯେତେ ତମ ମନ,

୧—ଦୁହାଙ୍ଗିଛୁ—ଚୁହାଉଛୁ

ନାହିଁ ଯଦ ଖପିଗଲ—
ମନଖୁସି ଦିଉଥାଅ ଯେତେ,
କାହିଁକି ହେ ଖୁସାମତ ଏତେ ?

ରଜତର— ବଳ ମୋର ପାଉନାହିଁ ମୋଟେ
ବନିଲଣି ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଗୋଟେ,
କାଣ ମୋତେ ବାଉଳା ଲାଗିଲଣି,
ନମିଳିଲେ ପାଣି—୧
ଦେଖୁଚ ତ ଦାଣ୍ଡରେ ଉଡୁଛୁ ମୋ ହଂସ,
କି ହେବ ଭରସା ?

ନରହର—ଥାଅ ଖାଲି ସଙ୍ଗରେ ଠିକଏ,
ତୁମ ଭଗ ଛାଡୁଚି ବା କିଏ ?
ଆସ ତେବେ, ଚାଲ ଆଗେ ।
ଦେଖିବ ତ ଅଁବେ ଏ ଲଗେ,
ହଁ, ଆଗରେ ଯେ ଖାଲ,
ଦେଖି ଚାହିଁ ପାଦ ରଖି ଚାଲ ।
ପଡିଲେ ପଛ ନ ପାରିବ ଉଠି,
ଚଢ଼ିବ କୁଉଠି ?

(ରଜତର ଆଗେ ଆଗେ ଓ ନରହର ପଛେ ପଛରେ ଚାଲିଲେ । ପୁନି ଅଲ୍ଲ ଫୁଲ ପାଣିଟିଏ ନେଇ ଦେଇବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ଏତିକିବେଳେ)

ଫୁଲ— କିଏ ଲୋ ମା ଇଏ ?
ପଞ୍ଚୁତଳେ ଚଳିଗଲେ ମଣିମ ମୋତେ ଏ !

୧—ପାଣି – ମଦ୍ୟ

ମଲ୍ଲ ଯା, ଇଏ କି ଭେଶ ! ୧
ଚମକିପଡ଼ିଲି ଅପା—
ହେଲେ, ତମ ମନେ ଭୟ ନାହିଁ ଲେଶ !
ଗୃହାଁଳ କ'ଣ ମ ଚେତଣେ—
ଗୁଲପ ଅଟେଗ,

ପୁନି— ଅମ ଗାଁ ବେହେରା ମ ସେଇ ।

ଫୁଲ— ବେହେରା ! କଏ ମ ସେ ?
ସଞ୍ଜବେଳେ ଗଛତଳେ ବସେ !

ପୁନି— (ଗୃହାଁଥାଏ ଥିମିତ ଗଛମୂଳଅଡ଼େ)
ଚିହ୍ନିହେଲା ଏବେ—
ଭଗି ଗ୍ରଉତର ଥିଏ ଚେବେ !

ଫୁଲ— କେଉଁଠି ତା ଘର ?
ତାହାଁକି ସେ ଅଥିଲେ ଏଠାର ?

ପୁନି— କ'ଣ କହିବ ଫୁଲ—
ଧନ ଦଉଲତ କହ, କଏ ଥିଲା ତାଙ୍କ ସମତୁଲ !
ନିଶା ଖାଇ, ପଶାଖେଳି ସବୁ ଉଡେଇଲେ,
ହାଣ୍ଡିଘରେ ପଶିଲେଣି ପିଲେ, ୨
ବାରଦ୍ୱାର ଶୁଣ୍ଡିପିଣ୍ଡା ହୋଇ,
ଦେଖ ଏବେ, ଦେହେ ଖଣ୍ଡେ ଭଲ କନା ନାହିଁ ।

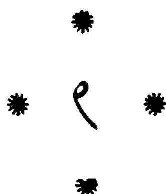
ଫୁଲ— ଅଜ ଚେବେ କହିବ ସେ କଥା—
କମିତ ସେ ଘରଭୁଆଁ ବଗାଣ୍ଡଲେ ମଥା,
ଅସିବ ତମର ଘରେ,
ବସିବ ପଟଛ ପହରେ—
ଜାଣିଥିବ ମଣିଷର ଭାଗ୍ୟ କ'ଣ କଟେ,

୧—ଭେଶ ରୂପ ୨—ଅତି କଷ୍ଟ ହେଉଗଲେଣି

ଅଜ ଜମିଦାର,
ଭାଲ୍ ଉପାସରେ ମରେ !

ଧ୍ରୁବ— ଭାଗ୍ୟ କଥା ଖାଲିମିଛ ।
ନିଜ ଭାଗ୍ୟ ନିଜେ ହି ଗଢ଼ନ୍ତି !
ଶୁଣି ଦେବେ ତାଙ୍କ ଦଶା,
ଦାଂଣ-କନ୍ଦୁଗ୍ରୀ ଥୋଇ ନିଜର ବେଢ଼ରେ
ଶେଷେ ହେଲେ ଏତେ ଲୋକ ହସା !
ଗୃହ୍ଲ ଗୃହ୍ଲ କଥା ହେବ ଶେଷ,
କାହିଁକି ରଖିବା ବାକୀ ସ୍ବତଯାଏଁ,
ନୁହେତ ବିଶେଷ !

ଶୁଣି———
(ପୁନି କହିଲାଗିଲା ଅଉ ଫୁଲ ଦେଖି ନେଲା ମନଶ୍ଚକ୍ଷୁରେ ଗୋଟିଏ ପରିବାରର ସାମାଜିକ ଜୀବନ ଓ ପରିବେଶ)

(ବଜ୍ରଧର ଗଢ଼ାଇ ଆଣିଛନ୍ତି କଣ୍ଠିରୁ ସୁନା କାଢ଼ି ଅଉ ହାର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କପାଇଁ—ମନ ଆନନ୍ଦରେ ଉଚ୍ଛୁଳି-ପଡ଼ୁଛି । ହସି ହସି ପ୍ରବେଶକଲେ ସେ)

ବଜ୍ରଧର – ରାଣୀ ମୋର ଥିଲ କହି
ଆଣିବବୋଲି ଗଢ଼ାଇ
ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତା ହାର ତହିଁ ମୁକ୍ତା ଫଳ.
ଏ ଅଞ୍ଚଳେ ନୂଆ ଏହା
ଗଢ଼ି ନଜାଣେ ବଣିଆଁ
କଣ୍ଠିରୁ ମଗାଇଛି କମ୍ପାନୀ ମାଲ ।
ଝଲଥଇ କିମିତି ଦେଖ !
ପାଣିଦେଇ ୧ ବତାନ୍ତି ସେ ସୁନାର ଠେକ ।

୧— ସୁନାରୀ ଏକପ୍ରକାର ପାଣି ଦେଇ ସୁନାର ତେଜ ବାହାରକରନ୍ତି ।

ରଜତବରଣୀ-- ଝିଅଲାଗର କହିଦେଲି,
ସତରେ ଅଣିବ ବୋଲି—
ଜାଣିଥ ନଥିଲି, ଏବେ ଅଣିଲ କଅଁ,
ଏତେଟଙ୍କା ବ୍ୟୟକରି
ମଣ୍ଡିବ ଦେହ ମୋହର !
ମୋ ଛାର ପାଇଁକି ହାର ଏତେ ବଢ଼ିଆ !
ବେଳେ ଥିଲେ 'ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଣ୍ଠୀ' ୧
ଲୋଡ଼ାନାହିଁ ଲକ୍ଷ-ହୀରା-ହାର ରଜତ, ।

ରଜତବର— (ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବେକରେ ହାରଟି ଲମ୍ବାଇଦେଲେ)
ରାଣୀ କଣ୍ଠେ ହାର ସାଜେ
କି ସୁନ୍ଦର ! ଦେଖ ନିଜେ,
ରୂପ ଦେଖି ଶର୍ବାଣୀ କି ଗଢ଼ି ଥୋଇଛି,
କବି ଅଖି ଦେଖେ ଯେବେ
କେତେ ଛବି ଅଙ୍କିନେବେ
ଅଙ୍କିବ ମୁଁ, ମୋ ଅଖିର ଲାଖି ରହିଛି !

ରଜତବରଣୀ— ସବୁବେଳେ ଏ କେଉଁ କଥା— ?

ରଜତବର— ଯେତେ କହିଲେ ନସରେ ସୁନ୍ଦର-ସତ୍ତା ।

ରଜତବରଣୀ—ନାଥ ଜନମ ସଫଳ
ସ୍ୱାମୀ ସେନେହ ସମ୍ବଳ
ସରଗେ ଜୀବନେ ଲୋଡ଼ ନାହିଁ ପାଉଛି,
କି ଲୋଡ଼ା ଏ ସୁନା ହାର ?

୧—ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀର ଏକ ଭୂଷଣ ।

କି ଲୋଡ଼ା ବେଶ ସମ୍ଭାର ?
ଅପାରର ବୋଲ୍ କେବଳ ପଟେ ଦେଖନ୍ତି ।

ରଜତର—(କାଚ ବଢାଇଦେଲେ)
ସୁନାକାଚ ହାତକୁ କସ,

ରଜତରଣୀ—ସତରେ ଏଥିରେ ବଳିଥିଲା ମାନସ ।
କହିବି କହିବ ବୋଲି
ମନେ ସିନା ଭାବୁଥିଲି,
ଭରସି ନପାରି ଖାଲି ଥିଲି ମୁଁ ଲାଜକ ।

ରଜତର—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣିଲି ପାରି
ମନ ତୁମର କପରି
ଅଣିଛି ମନେ ବିଚାରି, ସୁନ୍ଦର ସାଜେ ।

ରଜତରଣୀ—ହେଲେ ପାଣିକାଚ ମୋ ଅଛି

ରଜତର—ସୁନାକାଚ ଗୃହପଟ ମିଶିଛ ଯାଉ ।

ରଜତରଣୀ—କେତେ ଧାଣ୍ଟି ହେଲି ସତେ
ମୋ ଗ୍ଳର ସ୍ତ୍ରିସ୍ତ ନମନ୍ତେ !
ସତେ ଯେବେ ହୋଇଥାନ୍ତି ପାଟୋଇ ବୋହୁ,—

ରଜତର—ଧରନି ତୁଣ୍ଡେ ସେ କଥା
ମନେ ମୋ ଲାଗଇ ବ୍ୟଥା,
ତୁମେ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଅଉ ସୌଭାଗ୍ୟ ନୋହୁ
ପାଠ କଟେଗା ବଢାଏ ରଚି ?
ମନ ଅନିର୍ମଳ ଥିଲେ ସବୁ ଅଛୁଚି ।

୧—ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସାଦା ବା ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ କାଚ ।

ବଉଡବଣୀ—ଦେଖିଲଣି ଅପ ଟୁନି
ହସି ହସି ଆସିଲାଣି.
ବୋଲବ ଏବେଲେ 'ଦଅ ଯାହା ଅଣିଚ'
ଭାଗ ହାର ସବୁ ଥାଉ
ଟା କଥାଟି ବୁଝାଯାଉ,
ନୋହିଲେ ଅଟ୍ଟ ହେବ ସବୁ ଜାଣିଚ ।

ବଉଡବ—ଅଣିଛନ୍ତି ଟା ପାଇଁ କଣ୍ଟୁ !
ବସ୍ତୁଟ, ମିଠେଇ ସବୁ ଦେଖି ଦେଇଚ ।

ଟୁନି—ମା—, ମା—, କହମଟଡ
କ'ଣ ରଖିଛୁ ଅଡେ
ଦଅବେଗି ଯିବି ଖେଳି ଖଳାକୁ ଧାଇଁ !

ବଉଡବଣୀ—ଚୁ—ଚୁ—, ଲେ ବାୟାଣୀ
ଖଳାକୁ ଯାଅନା ପୁଣି
ଅନ୍ଧାର ହେଲଣି—

ଟୁନି (ବଉଡବକୁ କହିଲା) କ ରଖିଛ ମୋ ପାଇଁ ?

ବଉଡବ— ଟୁନିକି କହିଲେ) ଅଜ କଣ୍ଟୁ ମିଳିଲା ନାହିଁ,

ଟୁନି—ନିଶ୍ଚେଡ ଅଣିଚ ଖାଲି କହ ଭଣ୍ଡାଇ ।
ଦଅ ବାପା ଦଅ ବେଗି
ଯାହା ଅଣିଚ ମୋ ଲାଗି,
ଘଣ୍ଟବାକି କେତେ ଲୁଗା, ନଦେଲେ ମୋକଡ ।

ବଉଡବ—ବୋଉକୁ ମାଗିଲୁ ପଦ୍ମ !
ଦଅ ହେ ଝିଅକୁ ଭୃଷ !

ଝୁନ୍ନା—ନାଇଁ, ତମେ ଦଅ ।

ରାଜରାଣୀ—ତହୁଁ ଲଗି ଯା ପଛେ ।
ତାଙ୍କ ଲୁଗା ଧରିଥା ଟାଣି,
ଯାଉଚି ମୁଁ ଦେଖେ, ଡାଲି ପୋଡ଼ିଗଲାଣି ।
(ତରତରହୋଇ ରୋଷେଇଘରକୁ ପଶିଗଲେ)

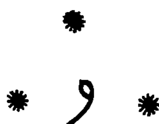
ରାଜରା—(ଝୁନ୍ନାକୁ କୋଳକୁନେଇ)
ସୁନା ଝିଅଟିଲୋ ମୋର
ଛାଡ଼ ଲୁଗା କାନି ଧାର
ନେଇଯା ବିସ୍କୁଟ ଡ଼ବା ଖୋଲି ଖାଉଥା ।

ଝୁନ୍ନା—(ଡବାଟି ଟେକିନା ରାଜରାଙ୍କ ହାତରୁ ନେଇଗଲା)
ବଡ଼ିଆ ହୋଇବ ଭୋଜ
ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ଅଜ
ଯାଉଚି ମୁଁ ଖେଳ,

ରାଜରା—ପଦେ ଶୁଣ୍ ମୋ କଥା ।

ଝୁନ୍ନା— ନାଇଁ ନାଇଁ. ଶୁଣିବିନାଇଁ—
(ଧାଇଁ ପଳାଇଲା)

ରାଜରା—ମୁଁ କ'ଣ ପାରିବି ତାର
ପଛେ ଗୋଡାଇ !
(ଝୁନ୍ନା ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁଲେ)

(ପଧାନଙ୍କ ପୁଅ ନରହରି ଫେରୁଛି କଲିକତାରୁ,
ଲୋକଟିଏ ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ମୁଣ୍ଡାଇ ଚାଲନ୍ତି ଆଗରେ)

ନରହରି— ଖାଲଢ ଗାଡୁଅ ପାଣି !
ସେଇକଥା ପରା ଜାଣି
ଦଶବରଷରେ ଦିନେ ଗାଆଁ ଛୁଇଁନାହିଁ ।
ଶହେଅର କାଟି ଯୋଡ଼ା
କିଏ ହୋ ହେବ ହନସ୍ତା !
ଫିର୍ ରାସ୍ତା ଘୁଞ୍ଚ ବୃଥା ଆସିବ କପାଇଁ !

ଲୋକ— ସତ ଏଇ ଗାଆଁ ଭୂଇଁ ବଡ ଅଦେନ୍ତ୍ରା,
କଲିକତା ଘୁଞ୍ଚ କିଆଁ ଆସୁଥିଲ ଭଲ ?

ନରହରି—ବାପାଙ୍କୁ ଧରିଛି ଜର
ପାଇଲି ସେଠାରେ ତାର,
ନ ଆସିଲେ ଚଳିବକି ? କହନ୍ତି ସତ !

ଲୋକ— ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବା କଥା ହେଉଛି ସଙ୍ଗତ ।
(ବନମାଳୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ)

ବନମାଳୀ—ଅହେ ବାବୁ ନରହର,
ବାପାତୁମ ମଲାପର,
ଅମିଳତ ଉଲକଲ ଯାଅ ହେ ଚଞ୍ଚଳ
ଲୋକ ଗାଆଁ ଠା ଯାକର
ତୁମର ଦୁଆରେ ଠୁଳ ।
କେତେ ଭଲ ମଣିଷ ହୋ ! ହୁଁ ଲୁଚି ଅଞ୍ଚଳ

ନରହର—ରହ ରହ ବନା ଭାଇ ! ପଚେ କହ ଏତବ
ସତେ କି ହେ ବାପା ମୋର ଅରୋଗ୍ୟ ନହେଲେ ?

ବନମାଳୀ—ଦାନଦଅ ସବଲଣି,
ବିଲମ୍ବ ନକର ପୁଣି
ହେଲାକଲେ ନ ଦେଖିବ ବାପାଙ୍କୁ ତୁମ୍ଭର ।

ନରହର—ହେଉ ତୁମେ ଯାଅ, ଅମେ ଯିବୁ ଚରତର ।

(ନରହର ଓ ଲୋକ ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଗଲେ । ବନମାଳୀ ଯିବାକୁ
ଉଦ୍ୟତ, ପଛରୁ ଡାକିଲା ଜଗନ୍ନାଥ) .

ଜଗନ୍ନାଥ—ରହ ରହ ବନା ଭାଇ,
ଯାଉଛୁ କଆଁ ପଳାଇ ?
ଅପଣା ସାର୍ଥକୁ ଠାଏ କରେ !'

ବନମାଳୀ—(ବୁଲି ଚାହିଁଲା ପଛକୁ)
ଭାଇ'ର କହିଲା ବାଲା,
ଏ ଯାଏଁ ଦେଖା ନଥିଲା,
ଭବିଲି, ତୁ ଭାସିଲୁ ବଢିରେ !'

ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଲହେଲା ପଧାନ ଠା ମରିଗଲା ଅଜି,
ଗୋଡ଼େ ଗୋଡେ ଜଗୁଥିଲା, ସଧୁଡାନ୍, ପାଜି ;

ଜଡ଼ିଆନ୍ତା ଚେତର ବଞ୍ଚି
ଦେଉଥାନ୍ତି ହାଟେଙ୍କ ଛେଳି
ପୂରିଥାନ୍ତା ମନସାଧ ମୋର ।

ବନମାଳୀ—ମଲଲେବ ନନ୍ଦାଙ୍କଲ୍ !
ଏତେକ୍ ଅପଦାର୍ଥ ହେଲ୍ !
ଶତ୍ରୁନୁହେଁ ଅଉ ସେ କାହାର ।
ଏଇଲେ ଦେଖି ଆସିଲ୍ ଉଡୁଥିଲ ହେକା,
ଯାହାକହ କରୁ, ହେଲେ ଲୋକଠାଏ ଏକା ?
ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଯାହା—
ଘଟୁଛି, ଘଟିବ ତାହା
ଝୁଣ୍ଟୁ କରେ ମାଲ୍ କାଣ୍ଡୁ ପାଶେ ?
କାଳଠାରୁ ରହିବ ଉପାୟେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ପଧାନ ଧମକ ଲାଗି
କେତେ ଭୁଟି ଗଲା ଭାଙ୍ଗି,
ଅମ ଝଡ଼ିଯାକ ସେଠ ସବୁ ଉଠାଇଲା,
ଶେଷକାଳେ ପରଅଙ୍କୁ ହାକତେ ବଖିଲା ।

ବନମାଳୀ—ଥାଉରେ ତାକଥା ଭାଇ,
ଅଜ୍ କା ହେବ ଫେସଲ
ପୁଅଟା ଫେରିବ ତାର କେତେ ଠେକା ଧରି
ହାତେଇଲେ ତାକୁ ଯାଇ

ସଚନ୍ଦ୍ରାନ ଖାଇ ଖାଇ
ସେଇକଥା ଭାବୁଛି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିକରି ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ହରଯାଉ ଶୁଦ୍ଧି କାହ୍ନା ଚହଁବତ ଘରେ
ଫିଟିବନି ଅସ୍ତୁଭରୁ ଲାଗି ଗଲେ ଥରେ ।

ବନମାଳୀ— ନମିଳଲେ ସାଥି କେହି
ଚଳି ମୁଁ ପାରିବ ନାହିଁ ।
ଦେଖୁଛ ତ ସବୁ ଜମି ସରଲାଣି ଅପ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ମିଛକଥା କହିଁ ବନ୍ଧୁ
ପୋଖରୀ କଅଣୀ ଥାଉ,
ଦଶବର୍ଷ ଚଳଯିବ ହବାଦେଲ ବାପା ।

ବନମାଳୀ— ବଡ ବାଧା ଦଏ ସିଏ ହାତଧରି ନିତ,
ଟିଲଙ୍କୁ ଦେଖାଏ କହେ ଗୃହଁ ପ୍ରାଙ୍ଗପ୍ରତ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ଖାଲି ମିଛ ଖାଲି ମାୟା
କେ କାହାର ସୁତ ଜାୟା
ଥିଲଯାକ ଜମିବିକ କରିବ ଭୋଜନ,
ଭୁଲଯାଅ ଦୁଃଖ, କର ଔଷଧ ସେବନ ।

ବନମାଳୀ— ସେତିକ କରୁଛ ବୋଲି
ସବୁ ମୁଁ ଯାଉଛି ଭୁଲି ।
ଥରେ ଥରେ ମନେ ଆସେ ଦୁଃଖ,

ଏଟେଟଙ୍କର ଏତେ ଧନ
ଖାଲି ଲୋକ କାନ୍ଦାଣର,
କଙ୍କାଳରୁ ହେଲଣି ବମୁଣ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ଜମିଥାଉ ଘର ଯେବେ ଛାଡ଼ିବୁରେ ଭାଇ,
ଦାଣ୍ଡରେ ବୁଲିବୁ ଘରେ ନୌକରେ ରଖାଇ ।
ହସିବ ଦୁନିଆଁ ସାରା,
ଦଅନ ଖଲେ ଉପାସ —
ମାହାଅଛୁ ବକ ଭାଙ୍ଗି କର ଅଗେଟୁଲ,
ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଯିବା ଯହିଁ ନଥିବ କଙ୍କାଳ ।

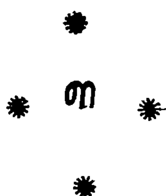
ବନମାଲୀ— ଅସ୍ଥିର ପଧାନ ପୁଅ,
ମିଣ୍ଟିବ କି ପଡ଼ କହ?
ପୂରିବ କି ମନୋରଥ ମୋର?
ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ତିନିଜଣ ଚଲାନ୍ତେ ବେଭାର ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ବିଗୁଡ଼ିଲେ ହେବ ଆଜ ଏହି ଭାଇ ତୁଲେ—
କମିତି ସେ ନରହବ ଲାଗିବ ଏ କୁଳେ !

ବନମାଲୀ— ବେଲନ୍ତୁଏ ରଡ ରଡ,
କଥାଟି କହିଲ ପଡ ।
ଚାଲଯାଇ ପରାମର୍ଶ କରିବା ସେଠାରେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ତୁମେ ପାଖେଥିଲେ ମୁଁକି କୋଉ କାମେ ହାରେ ?

(ଉଭୟେ ଏହିକି ଚାଲିଲେ)

[ରତ୍ନେଶ୍ୱର ତାଙ୍କ ଚଉପାଢୀରେ ବସିଚନ୍ତି; ପାଖରେ
ବସିଛନ୍ତି ନରହର]

ରତ୍ନେଶ୍ୱର— ସଂସାରକୁ ଲଗିଛି ଏ, ଏଥକୁ ଉପାୟ—
କିଛୁନାହିଁ, ନରହର ! ନହୁଅ ଅଥୟ ।
ସବୁକଥା ମୁଣ୍ଡନେଇ ଚଳାଇବ ଘର,
ବାପାଗଲେ ବୋଲି ଅଉ ଶୋଚନା ନକର ।

ନରହର— କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣିନି ଆଜ୍ଞା ସଂସାରର କଥା,
ଖାଲି ତ ଅନ୍ଧାର ଦେଖେ. ଘୂରିଯାଏ ମଥା ।
ଷେତବାଡ଼ୀ, ଭଲମନ୍ଦ, କରଜ ବେଭାର,
ଦୋକାନ ହିସାବସବୁ ଏବେ ଘରଖାର !
କେ ବୁଝିବ ତାକୁ ?

ସାଉତର— କାହିଁ, ତୁମେ ଚାଣ ଅଣି
ନିଜେ ନ ବୁଝିଲେ ପରେ ରଖିଦେବ କି ଦାଙ୍କା !
“ଭାବଚନ୍ଦ୍ର ଚାଷୀ ଛଟିଲ,
ପ୍ରମାଦ ନପଡେ଼ ଭଲେ”
ଥାଉ, କଲିକତା ଯିବା ବନ୍ଦ କରିଦେବ,
ସବୁକାମେ ବାପ ପର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହେବ ।
ନରହର— ହେଲେ ଅଣ୍ଡା ଗିଲଲେକ ସବୁ ଥିକି ଉଠ—
ସାଉତର— ମନରେ ସାହସ ଅଣ ଅଶଙ୍କା ନକର ।
ସବୁଜମି କର ଚୁଷ—
ନରହର— ପାରିବନି ମୁହିଁ,
ଜମିଧନ୍ଦା ଛତ ମୋତେ ବହୁତୁ ଫିଠାଇ ।
ଦିନକର ବାପା ମୋତେ କହୁଥିଲେ ଡାକି
‘ମୁହାଣ ଚଢାଇ ଯାଅ ଗଡ଼ ବିଲଟିକି’
ପାରିବନି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ କହିଦେଲି ସିଧା,
ଧିକ୍କାରିଲେ କେତେ ଅଗୁଁ କଟିଦେଲେ ଗଦା ।
ସେଦିନ ରାଗରେ ଏକା କଲିକତା ଗଲି,
ଗଲିଯେ ଫେରିଲି ଆଉ ତାଙ୍କୁ କି ଦେଖିଲି !
ଚୁଷକାମ ବଡ ମତେ,
ସାଉତର— ଅଭ୍ୟାସ ନଥାଇ——
ଅଡୁଆ ଲାଗୁଛି ସିନା, କଷ୍ଟ ଭଠ ନାହିଁ ।
(ଭାଗୁ ବେବେହେଇ ପହଞ୍ଚିଲ)

ଆସ ହେ ବେଠହର ପୁଅ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ
ଗୃହ ଭୃତ ୧ ବୋଲି ଘୃଣା କରଇ କେମନ !

ଜଗନ୍ନାଥ – ଯାହାକୁ ଯା ପାଳେ ଅଜ୍ଞା, କହିଲେ କି ହେବ—
ଭୋଗ ଯାର ଭାଗ୍ୟେ ଅଛି କମି କି ଟଳିବ !

ବଷାଭୂଷା ଅପେ ଖାଲି ଛାଡି ଛାଡ଼ି ମାଟି
ଦହକ ଗଲଣି ଖଡ, ଦନ ଖଡ ଖାଟି ।

ତେବେ ବି ଦେଖନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞା ପରିଲା କି ପେଟ
କାଲାଭ ଗୃହରେ ?
ବୃଥା ଖାଲି ହରକତ ।

ନରହରି— ସତକଥା ହେ ବେଠହର ମନକୁ ପାଉଛି,
ସଉଭସ— ହଁରେ ବାବୁ, ଦିନଗତ ଯୁଗ ବଦଲୁଛି ।
କଳ ଶୃଙ୍ଖଳତ ଆସି ଦୁଆରେ ମିଳାଲା,
ଯେତେଠା ସହଜ କାମ ଅଧିକ ଦଶିଲା ।

ହେଲେ ନରହରି, ତୁମେ ଲକ୍ଷ କଥା ମୋର;
ଭଲ ଅଣା ଥିଲେ ନିଜ କମି ଗୃହକର ।

ଜଗନ୍ନାଥ– କାଳିକାର ହରିଆ ସେ ହରିଆନ ହୋଇ———
ଦ ପହଲା କୋଠା ତୋଳି କି ସୁଖ ଭୋଗଇ !
ଫିଲଦନେ ମୁଣ୍ଡେଧର ସାମାନ୍ୟ ପସର———
ଦ୍ୱାର ଦ୍ୱାର ବିକୁଥିଲା ଭାଗ୍ୟ ବଦଳିଲା ।
ଆଜ ବଡ ମହାଜନ !

୧—ଚାକର

ରଉତରା— ବାଣିଜ୍ୟ ସେ କଲୁ,

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ସୁଦୟା ହୋଇଲା ।

ସେଥିପାଇଁ ପରଶ୍ରମ ସାର ବୋଲି ଜାଣି,

ଟାକଶାଲ ପରେ ଯେବେ କରିବ ଲଗାଣ ।

ସବୁସେ ଲୁଟିବେ ତୁମେ ହାତ ଠେକା ୧ ପାଇ

ଉପାୟେ ରହିବା ସାର ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ଜମିବଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟୁ କଲେ ନରହର

ଦୁଇ ବରଷରେ ସବୁ ଯାଅନ୍ତା ବଦଳି ।

ନରହର— ଭଲକଥା ଏହି, ମୋର ଭାଗ୍ୟ ଯେବେଥିବ—

ଜଗନ୍ନାଥ — ଗୁଳଧର ଗୃହଦନେ ପଙ୍କ୍ଷା ପାଲଟିବ !

ରଉତରା— ଦେଖ, ଯାହା ଭଲବୋଲି ଭାବୁଚ ମନରେ

କର ତାହା ବୁଝିସୁଝି ପାଞ୍ଚ ଜଣଠାରେ ।

ନରହର— ଅଯୁକ୍ତ ମୁଁ ଅଣ୍ଣ ଠେବେ——

(ଉଠି ଚିଅହେଲା)

ରଉତରା— ଅଜ ସଞ୍ଜବେଳେ

ଯିବା ତମ ପାଇ ଅନ୍ତେ ଟିକେ ବେଲହେଲେ ।

ନରହର— ଅସିବ କି ହେ ବେହେଇ ?

ଜଗନ୍ନାଥ— ଚହୁ ଅସୁବିଧା,

ଏହିଠାରୁ ହେବ ଯେବେ ଯିବ ସିଧାସିଧା ।

(ନରହର ଗୁଲଗଲା)

୧—ମରଜି ଉପରେ ଯାହା କିଛି ଦିଆଯାଏ

ତାହିଁକି କାଇଁକି ଅଣ୍ଟା ଧଶୁଚି ଚେଚହେଉ,
ଧହକ ହୋଇଛି କାହିଁ ?

ବଉଠଉ — ନାହିଁ ହେ ବେଟହେଉ ।
ଗତ ହେଉନାହିଁ ଣଦ ଭଣଦନ ହେଲା
ଚିନ୍ତାପରେ ଚିନ୍ତା ଅସ୍ଥି କଟଇ ଗାଉଲା ।
ବଉଟିଅ ଶମ୍ଭୁଦେବ ବର ଦେଖାନାହିଁ
ଡିମାଣ୍ଡ୍ ତାହିଁରେ କଣ ଯହିଁ ଗଲ୍ ଧାଇଁ ।
ଦୈନଚୋର ଗୁଡିଲଣି ଖିଅ ମିଅ ତୀର —
ଟିଅ ଜନ୍ମ କଲ ଲୋକ ବଡ ନାଚଣାର ।
କାଲଠାରୁ ଅରମ୍ଭିଛି ମୂଣ୍ଡବ୍ୟଥା ବ୍ୟାଧି,
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା ବହୁ ହେଲଣି ମୁଁ ସାଧି ।

ଜଗା— ହଉଅଜ୍ଞା, ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛ କିପାଇଁ,
ଯୋଗ ପଡିଲେ ନିଷ୍ଟୟ ଜୁଟିଯିବ କାହିଁ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଲୋକ ହୋଇ ଛାର ମୁଣ୍ଡବଥା ଡର !
ମୃଗଣୀର ଟ୍ୟୁଅରେ କମିବ ମାତର ।
ଡମଭଲି କଣାଷ ମୋ ପାଖେ ସିନା ନାହିଁ
ଯାହାଅଛି କହ ଯେବେ ଦେବ ମୁଁ ସଜାଇ ।

ଗଜଡିଗ— ସତେ କହେ ଅଛି ତେବେ ? ରଖିଛ ପାଖରେ,

ଜଗନ୍ନାଥ — କାଲେ ଲୋଡା ପଡିଯାଏ କେଉଁ ସମୟରେ !
ହୋମିଓପ୍ୟାଥିକୁ ଲୋକେ ମିଛେ ନିନ୍ଦୁଛନ୍ତି ସିନା,
ଚଳିବେ ପାରିବ ଅଜ୍ଞା ଅଉଷଧି ବିନା ।

ସବୁ ପୀଡ଼ା ପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ବଡ଼ ଉପଚାର,—
ଦେବକି ଚୁଟାଏ କଟିଯିବ ମୁଣ୍ଡଭାର ।

ସାଉତସ୍ୱ— ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ କହୋ ?

ଜଗନ୍ନାଥ—ନିଶାପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ନିଶା,
ଦିନପରେ ଛୁଇଁଲେ ପିନା ହେବ ଲୋକହସା,
ସଞ୍ଜରେ ସେବିଲେ ସତେ ସୁଖନିଦ୍ରା ଯାଇ,
ଉଲ୍ଲସଇ ମନ, ଆଧି ବ୍ୟାଧି ରହେନାହିଁ ।
ଦେବକି ପଚାଇ ଆଜ୍ଞା ?

ସାଉତରା—ରହିଥ ଟିକିଏ,
ଟୁନି ବୋଉଙ୍କର ମତ ଥରେ ବୁଝିନିଏ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ହେବନି, ହେବନି ଆଜ୍ଞା, ସବୁହେବ ମାଟି
ରାଷ୍ଟ୍ର ୧ ନକରନ୍ତୁ, ଯାଏ ନିଜବାଟ କାଟି ।
କିଲୋଡ଼ା ବିପଦେ ମୋର ପରପାଇଁ ଧାଇଁ ?

ରାଉତରା—ବିପଦ କଥା ମନକୁ ଆଣୁଚ କିପାଇଁ ?
ଔଷଧ ସ୍ୱରୂପ ପରା ମଦ୍ୟ କାରବାର —
କରିବାକୁ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରେ ରହିଛି ବିଚାର !
ଖାଲି ପଦେ ତାଙ୍କୁ ମୁହିଁ ଅଛିବି ପଚାର
ରହିଥାଅ ଏହିଠାରେ ଦଣ୍ଡ ଦୁଇଚାର ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ବଡ଼ ଲୋକ ଆଜ୍ଞା, ତେଣୁ ନାହିଁ ମୋ ଉତ୍ତର,
ବଡ଼ ଅସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମତ ଲୋଡ଼ିବାର ।

୧—ରାଣ୍ଡିଲା ନ କରନ୍ତୁ

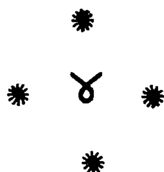
ସ୍ତ୍ରିସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲ୍‌କରୁ ଯେତେ ଡରକୁଳା ଅଛ
ଲୋକହସା ଭୟେ ଘର କୋଣେ ଦେ ଲୁଚନ୍ତି ।
ଥାଉ ମୋ ଔଷଧ ଆଜ୍ଞା ଯାଉଛୁ ମୁଁ ଧଇଁ
ଗୃହିଁ ଥିବେ ବାଟପର ତେଣେ ନରହର !
ଅଧିବ ପଛକେ ଆଜ୍ଞା ଆଉ କେବେ ଦନେ———

ରଜତର— ନାହିଁ ହୋ ଦେଇଯ ଅଜ ଔଷଧରୁ ପାନେ ।
ବଡ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେଲାଣି ମୁଣ୍ଡ ବଥା ମୋତେ,
ଭଲ କଥା ମାନି ପଛେ ସେବକ ଗୁପତେ ।
ଦଅ ତେବେ—

ଜଗନ୍ନାଥ— ଚାଲ ଆଜ୍ଞା, ବଇଠକ୍ ଘରେ,
ସକାଡ଼ି ଦେବ ମୁଁ ତହିଁ ନେବ ଆନନ୍ଦରେ ।
ଅଜ ଯେବେ ଉପକାର ନ ଧାଇବ ତଲେ———
ବେହେର ନାମରେ ଘୋଷ କାଲ୍ କୁତା ହଲେ ।

ରଜତର- ଆସ ତେବେ,

ଜଗନ୍ନାଥ— ଦରଜାଟା ଭିତରୁ ଦଉଚ,
ଆପଣ ଆଗେଇ ଚାଲ ପଛେ ମୁଁ ଯାଉଛୁ ।
(ରଜତର ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ଆଗପଛ ହୋଇ
ଘର ଭିତରେ ପଶିଲେ)

(ନରହରଙ୍କ ଅଟଣା)

ନରହର-- ଗୃହ୍ନିଁ ଗୃହ୍ନିଁ ଏତେବେଳ,
ଘବୃଛୁ ମୁଁ ସେକଥା ଭେବଳ ।
କେତେ ଭଲ ଉପଦେଶ ଦେଲ ତୁମେ ମତେ,
କିନାଚା ମୁଁ ପାଇଲ ଯେମନ୍ତେ !

ଜଗନ୍ନାଥ— ଦନରାଢ ରାଜୁଛରା
ମତେ ପରା ପକାନ୍ତି ଡାକରା ।
ଡମେ ତହିଁ ଥିଲ ବୋଲ ଏକା,
ଦବଲ ମୁଁ ଟିକିଏ ଯା ଖାଲ—
ସିଧାମୁହିଁ କରୁଥାନ୍ତି ବଙ୍କା,
ହଇକିଏ, ଦେଖ କିନା !

ଆଜକାଲ ପାଠପଢା ଫିଲ
ଚଷାହବ, ହୋଇଚକ୍ର ଭଲ !
ଧାଡଏ ଲେଖିଲେ—
ଘୋଡ଼ାଉଛୁ ଝଙ୍କା ଯା ସାଥିରେ,
କଲିକତା ଫେରା ଯେଉଁ ଜନ—
କ'ଣ ସହଜ ତା ପଣ !
ଗାଉଁଠରା ମୁଁଣ୍ଡ ଅବା କେତେ,
ତୁମ ବୁଦ୍ଧି ଚିହ୍ନନ୍ତା କେମନ୍ତେ !

ନରହର—ସେଇଥି ପାଇଁକ ପରା,
ଘରଗୁଡ଼ ନରହର କଲିକତା ଗଲା !
ଗୃହେଁଥାନ୍ତୁ ଜମି ବାପା ବସି,
କ ନେଲେ ମୁଣ୍ଡାଇ ଏବେ ଏତେ ଚଷି ଚଷି !

ଜଗନ୍ନାଥ—ହେଁ—ହେଁ, ସୁନ୍ଦର ଯୁଗତ ! ୧
ଚଷାଭୂଷା ଅମେ, ଅମ ଜମିଠା ସମ୍ପତ୍ତ ।
ତମପାଇଁ ଲୋଡା ଗାଡୀ,
ସବୁଲୁଗା, ସବୁଶାଢୀ ।
ଖଦଡ ସୁନ୍ଦରା ସିନା ଅମଲୁଗା ଶେଯ,
କାହିଁକ ସେ ଗୃଷଚଥା ହେବ !

୧—ଯୁକ୍ତ

ନରହର—ହଁ, କହୁଲନି ତ ବେହେରା —

ବାନ୍ଧିକି ତମକୁ ଏଠେ—

ଉଡାନ୍ତି ସେ ଭଗି ରାଜୁଡରା !

ଜଗନ୍ନାଥ—ଚାହନ୍ତି ସେ କମିଶ ଠିକଏ,

ତାଙ୍କପାଇଁ କେବେକେବେ ଅଉଷଧି ନିଏ,

ଅଉଷଧି ଭକତ ସେ, ନପାଇଲେ ଦିନେ

'ଜଗନ୍ନାଥ' ଡାକି ଡାକି ଛାଡ଼ିବେ ଜୀବନେ ।

ନରହର—ଏମନ୍ତ କି ଔଷଧର ଗୁଣ !

ରାଜଡରା ଭଳି ଲୋକ ଠାକଥାନ୍ତି ପୁଣ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଖାଲି ରାଜୁଡରା !

ବଡ଼ ଲୋକର ଲକ୍ଷଣ ଏଇ ସବୁ ପରା !

ତୁମ ଆଗେ କହିବି କି ଠାଣି,

କଳକତା ଫେରା ତମେ କ'ଣ ବା ନ ଜାଣ !

ଖାଲି ପାଗଯୋଗ ନେଇ,

ଭଲ ମନ୍ଦ ଲାଗୁଥାଇ,

ମୋ ହାତର ପାଗପାଇଁ ଝୁରୁଥାନ୍ତି ଲୋକେ,

ବନା ଭଲର ଗ୍ରାହକ ବନିଛନ୍ତି ଥୋକେ ।

ନରହର—କାହିଁରେ ସେ ହୁଏ ପାଗ—

କହିବକି ମୋର ଆଗ ?

ଜଗନ୍ନାଥ—ଅଫିମର ପାଗ ତହିଁ ମସଲା ମିଶିଲେ,

ନରହରି—କିଶାଠେବେ ହେଉଥିବ ?

ଜଗନ୍ନାଥ— ହାଉଲେ, ହାଉଲେ ।

ସାହଘର ପୁଅପଙ୍ଗେ ବସିଲଣି ମିତ
ନୁଆରାସ୍ତା ଧରିଲଣି ଚଉ,
ଛମଭଳି ବଡଲୋକ
ହେଲେଣି ଯେତେ ଗ୍ରାହକ,
ଘାଟିକର ଯୋଗାଇବୁ ମହୁଲ, ୧ ଗୁଡ଼ଲି, — ୨
କେହୁଯେହେଁ ନହେବେ ବାଉଳି !

ନରହରି—ଅଣିଛୁ ମୁଁ କଷ୍ଟପାଣି
ଦେଖିବକି, ହବଜାଣି ?

ଜଗନ୍ନାଥ—ଥାଉ ତମ ପାଖେ ବାକ୍ସେ ରଖିଥାଅ ଛଅଁ
ନମିଳିବ ମାଲ୍ ଯେବେ ପିଠାଇବ କଅଁ ।
ଅଙ୍କପରା ରାଉତରା,
ଅଧେ ଏଥୁଁ ଖାଇଦେଲୁ —
ରହିଛୁ ଟିକିଏ ଯାହା ପରଖିବା ପାଇଁ
ଦେବାକି ଟିକିଏ ତହୁଁ ?

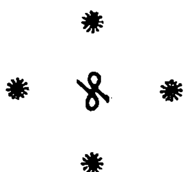
ନରହରି— ନଚଳିବ ନାହିଁ ।
ତୁମକଥା ପରାମର୍ଶ,
ଘାବୁଛି, ସବୁ ଅଦର୍ଶ,

୧—ମହୁଲରୁ ତଆରି ମଦ୍ୟ   ୨—ଗୁଡ଼ଲରୁ ତଆରି ମଦ୍ୟ

ଭାବିଥିଲି ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଯିବି ବୋଲି ଚାଲି ।
ବଦଳିଲା ମନ ଏବେ ଦେଖିବି ଚାରିଟି ।
ସବୁଜ କାଣିର ଠମେ,
ଓରେ ମୁହିଁ ଦନ୍ଧ-ପରିଶ୍ରମେ ।
ଢୋଉଠି ଗା ହେବ ଟିଅ ?
ଏତେ ମେହେନେଛ କରି
ଜମିସବୁ ଧରିବ ଜଟିଆ !
ଜହ୍ନସତେ,
ରଖିବକ୍କ ଗାଁରେ ହେ ମତେ,
ବୁଝି ଦବ ଚଳିବ ଯେମନ୍ତେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ—ମନେ ମନେ ଥଯ୍ୟ ଧର,
ଢଳେହେଲେ ପଡୁଆ ନଜର ।
ଝେରିହେଲା ଗୃହଁ ଥିବେ ଟିଲା,
ଅନ୍ଟଳିଏ ଅଜ ?
ନରହର— ନାହିଁ, ମୁଇଁ ଛ ଏକେଲା
ଭିତର ଖୁଆଡୁ କେହୁ ନଅଜିବେ ଏଣେ,
ମୋ—କଥା ମୁହିଁ ଏକା ଜାଣେ ।
ଅପ ଏଛଘ୍ଠର,
ଛରଛର ହେଲଣିଛ—
ପାଛନ୍ଦଛ ଚାଲଯିବ ପରେ ।
(ଉଭୟେ ଘର ଭିତରେ ପଶିଲେ)

(ଏ ଭିତରେ ପୃଥିବୀର ଆୟୁଷ ତିନିବର୍ଷ ବଢ଼ିଗଲାଣି)

(ରୁଗ୍‌ଣକାୟ ରାଜଭଟ୍ଟ ଘର ଭିତରେ ପାଇଚାରି କରୁଛନ୍ତି । ଅଭିଜାତ୍ୟ ଲୋପ ପାଇଗଲାଣି, ଦେହରେ ପୁରୁଣା ଟସ ମଠା ପଞ୍ଜାବୀ, ଲମ୍ବୁଆ ବାଳ ଗୁଡ଼ିକ ଫୁରୁ ଫୁରୁ ଉଡ଼ୁଛି, ଅଙ୍ଗର ଜ୍ୟୋତି କମିଗଲାଣି, ଆଖି ଭିତରର ଧଳାଅଂଶ ଫିକା ନାଲି ହୋଇଗଲାଣି, ରାଜଭଟ୍ଟାଣୀ ଅରଢରୁ ପଶି ଆସିଲେ)

ରାଜଭଟ୍ଟାଣୀ— ବେଳ ତ ହେଲାଣି ଗାଧୁଆଠା ସରଯାଉ,
ମୋ—ଷଣ ତୁମେ ଡେରି କର ନାହିଁ ଆଉ ।

ରାଜଭଟ୍ଟ — ଜନ୍ମାନ୍ତ ହଜନା ଭୋକ
ଗାଧୋଇବାକୁ ହେବ ବହୁତ ଠିକଏ ——
ଭାବୁଛି ମୁଁ କଥା ଏକ ।

ରାଜଜରାଣୀ-- କବୁ ବେଦେହରା ଡ ଆସିଥିଲ—
କ'ଣ ଗଲଣି କ ଘରୁ ଉଟି ?

ରାଜଜରା— ଡେଭମା ୧ ନମ୍ବର ମେଲାଉ ଥିଲ ସେ –
ପାଇଲୁ ନାହିଁ ଭୋଜନ ।

ରାଜଜରାଣୀ— କାହିଁକି ପଡ଼ଛୁ ଲୋଡା ?
ଅଜ କୋଉ କଥି ଅଖିରେ ନାଚୁଛୁ ?

ରାଜଜରା — କାହୁଁ ଅରଜକ ତୋଡା ?
ଝିଅ ବଞ୍ଚିହୋଇ ଗଲ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଶାଶୁଘର,
ଅଧେଜମି ବନ୍ଧ ତୋଷିଲି ମୁଁ ସଂଉକାର !
କରମେ ଛ ଅଛୁ ଲେଖା,
ମୋର ଜମିପାଳ ପଡ଼ିବ ଯେବେ ହେ
ହାତଛଡା ହେବ ଏକା ।

ରାଜଜରାଣୀ—ଯାହାଭଗ ମନ କର ପଛେ ଘରେ ରହ,
ପରଲୋକ ଅର ଏଘରେ ପୂରୁଅ ନାହିଁ ।

ରାଜଜର — ପରଲୋକ ମୋର କିଏ ?
ମାଇପି ବୋଲରେ ବୁଡେଇ ରଖିବ
ଅପମସ୍ତ ବନ୍ଧୁ ଯିଏ !
ତୁମକଥା ତୁମେ ବୁଝୁଥାଅ ରାଣି,
ହାକିଶାଳ କୋଣେ ରହୁ

ମୋ—ବଷଯୂରେ ଛଲେ ହେଲେ

୧—ଜମିସଂକ୍ରାନ୍ତ ରେକର୍ଡ଼

ଚିକ ମଥାଟି ଘୂରୁଅ ନାହିଁ ।

ମନରେ ନକର ଦୁଃଖ,

ସଉତବଣୀ—ପଢ଼ିନାହିଁ ପାଠ କ ଦୁଃଖ କରିବ –

ମୁଁ ଅବା କଣ୍ଠର ଲୋକ !

ସେ ଲୋକଙ୍କ କଏ, କ ସାହସେ ଏଠି ଛୁଡ଼;

ମଦୁଅ ବୋଲଯେ ସବୁଦ୍ୱାରୁ ଖାଏ ଗଡ଼ା ।

ଲୋକ ନିନ୍ଦା ହେବ ଭାରି,

ସାନକଥା ମୋର ଦେନାଦର —

ଦାଣ୍ଡେ ହସାଅ ନାହିଁ ଭଗାରି ।

ସଉତଗ– ହିଁଅ ଜନ୍ମକଲ ମୋ ଜନ୍ମ ସାରିବା ପାଇଁ,

ଏବେ କହପଣି ଭଗାରି ହସାଏ ମୁହିଁ !

ଥାଉ ସେ ସୁଆଗ ଡାକ

ଯାଅ ଘରେ, ଅଜ ଖାଇବି ନାହିଁ ମୁଁ

ଭୁଲେଇଲ ଶୋଷ ଭୋକ ।

ସଉତବଣୀ— ଅହା, ମୋ – ରାଣି, ସବୁ ଭୁଲହଉ ମୋର

ଅସମ ଚେଲଗି, ଗାଧୋଇ ପ୍ରସାଦ ସାର ।

ଗୁରୁବାର ଦରା ଅଜ !

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା ସାରି ସଜାଡ଼ି ରଖିଛୁ--

ଭୋଗଥାଳ ନାହିଁ ଭଜ ।

ଝିଅ ଦୋଇନ ଥାଳୀ,

ପିଲପାଙ୍କ ସବୁ ଗୃହିଁବସିଛନ୍ତି ପାଖରେ ବସିବେ ବୋଲି ।

ରାଉତରା—ଗୁରୁବାର ଆଜି ! ହଁ, ହଁ, ଗୁରୁବାର !
ଗୁରୁବାରେ ଆଜି ବଢ଼ାହେଲା ମୁଠିବାର ।

ରାଉତରାଣୀ—କ'ଣ କହିଲ ? ମୁଠିବାର ୧ ଦେଲ୍ କିଏ ?
ଆଜିପର୍ ଦିନେ, ମାଆଙ୍କ କଅଶ ଠିକ ?

ରାଉତରା—ଉପାୟ କି ଥିଲା ଆଉ,

କମିତି ସହନ୍ତି ଗଦା ପାଦ ପୁଅ ଦାଉ ?
ତିନି ଦିନ ହେଲା ଏକା ପର ଅସି ଦୁଆରେ କରୁଛୁ ହୁର
ଠଙ୍କା ଛଅଣକୁ ହଜାରେ ହେଲାଣି ସୁଧ ମୂଳ ମିଶି ଭର ।
ବେହେଇ ବୋଲରେ ପଶି,
ମୋ ଅବସ୍ଥା ବୁଝି ବଦଳିଲା ମନ ସେଇ କଅଶଟି ନେଲା
ତମସୁକ ତାର ଶବଳ ଏଇଲେ କାଟି ।

ରାଉତରାଣୀ—କି କଲ୍, କାକଲ୍ ?—

ଠଙ୍କା କେତେ ପାଇଁ ଭାତ ହାଣ୍ଡି ଦେଲ ଘୁଡ଼ ।
ସବୁ ଗଲା, ଏବେ ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରୀ ସାଜି—
ପିଲା ଛୁଆ ନେଇ ବୁଲିବ ସିନା ହେ, ଆଜି ।
ଯାହା ହେଲା ପଛେ ହେଉ,
ଅସ ବେଗି ତମେ, ସାରିଲ୍ ଗାଧୁଆ; —
ଖିଆ ପିଆ ତୁଟିଯାଉ ।

ରାଉତରା—କ'ଣ ଖାଇବ ଘର ଭାତ ପରେ ବାଣ୍ଟି,
କ'ଣ କହିବ ସିଇଁ ଦେଇ ନାକ ପାଟି !
ମଦନ ତ ରାଉତରା—

---

୧ ଗୃହୀର ଅନୁକୂଳ କଅଶ

ରାଜରାଣୀ— ଛି, ଏ କିକଥା ଅଶୁଛ ତୁଣ୍ଡରେ, କ'ଣ ବା ହୋଇଗଲା !
କାହିଁକି କହିଲ ଏତେ କଥା ଏଠି ଆସି,
ତମ ମନେ ହେଲା କେବଳ କପଟୀ ରାଣୀ ।

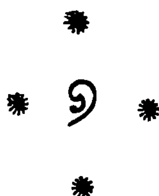
ରାଜତଗ—ନାଇଁ ରାଣି, ମୋର ଦୁଃଖନାହିଁ ତଳେ,

ରାଜରାଣୀ---ସତେ ପାତକିନୀ କ'ଣ ଭଲ ହେଲେ !
ମରଣ ହେଲା ନି ମତେ,
ତମ ମନେ ଯେବେ କଷ୍ଟ ଦେଲି—
ଆଉ କି ଅଛି ମୋର ଜଗତେ ?
ଯାଉ ମୁଣ୍ଡିବାର, ଡୁବିଯାଉ ଘର, ତୁମେ ଯେବେ ଭଲ ଅଛ'
କି ଲୋଡ଼ା ଆମର ଏତେ ଆଡ଼ମ୍ବର ?
ଯେତେ କଥା ସବୁ ମିଛ (କାନ୍ଦ ପକାଇଲେ)

ଟୁନି—ଭୋକ ହେଲାଣି ଲୋ ବୋଉ !

ରାଜାଣଗ—ଗୁଲ ଲୋ ମା' ବସିବା ଠାଅରେ
ଖବାଉ ଘଛେ ଅସୁଥାଉ ।
(ରାଜତଗ ଟୁନିଙ୍କୁ ଧରି ଗୁଲଲେ)

ରାଜତରାଣୀ— ସତେ ମହାପ୍ରଭୁ, ଲେଉଟିବ ପୁଣି ଦଶା;
ଘର ଧନ ଘରେ ଆସିବ ଫେରି ସହସା !
ଭଲ ବୁଦ୍ଧି ପୁଣି ହେବ,
ଭାଲ ବାଟ ପାଇ ଅଛି ଅବାଟରୁ ମଣିଷ ଫେରି ଆସିବ !

ଶହି ଘର, ବନା, ଜଗୁ, ନରହରି ଆମୋଦର ଶେଷ
(ସୀମାରେ)

ନରହରି— ଆକାଶରୁ ଯେବେ ଝରନ୍ତା ଖାଲି ବାରୁଣୀ-ପାଣି, ୧
ମନଭରି ପିଉ ଥାଆନ୍ତୁ ସବୁ କନାରେ ଛାଣି ।
ପୋଖରୀରେ ମାଛ ହୁଅନ୍ତା ଯେବେ ବଲାତି ନୂଆ, ୨
ଆନନ୍ଦେ ପହଁରୁ ଥାଆନ୍ତୁ —
ଢୋକ ତୁଣ୍ଡାକୁ ତୁଣ୍ଡା !

ବନମାଳୀ—ଅପୁ ଗଛ ଯେବେ ବଢନ୍ତା ଆମ ବାଡିରେ ଭାଇ !
ଦା ଅଣ୍ଟାରେ ଭରି ବାନ୍ଧନ୍ତି, ଖାଇ ସରନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଢେଲା ଢେଲା ଗୁଆ ପଥର ଅପୁ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା
ଭୋକଶୋଷ ଭୁଲି ଜନତା କେମନ୍ତେ ଗୁହ୍ନ ଥାଆନ୍ତା !

ବନମାଳୀ—ସେକଥା ହୋଇଥିଲେ କାଏଁସେ ଆଉ ଭୋଗନ୍ତା ଦଶା,
କଣ୍ଠୁନ ଉଠିଲା ଅଫିମ ଗୁଳା— ଝୁରନ୍ତା ଖୋସା !
ବାବାଜି ବୋଲି ସେ ଭକତର ସିନା ଦଅନ୍ତି ଛାଡ଼ି,
କାନ୍ଦନ୍ତି ହୋଇଲେ ଅଣ୍ଟେନ୍ତି ଲେଉ ପାଇଁଣ ବାଡ଼ି ।

---

୧ - ମଦ୍ୟ   ୨ - ନୂଆ ପ୍ରକାରର ବିଲାତି ମଦ୍ୟ

ସତେ ଜଗନ୍ନାଥ ଅଟଇ
ଅମ ଭିତରେ ଜଣେ, ୧
ଅଗ୍ଣ ପୁଅ ହଟି ଲେଟିବ
ତାର ଚତୁର ପଣେ ।
ଗୃହଜଣା ବୋଲି କଥାକୁ
ଲୋକେ କହୁଥାଅନ୍ତି,
ଡେର ନିଶା ପାହି ଅସିବ,
ତାଙ୍କ ସ୍ୱତ ପାହାନ୍ତି !
ମୋ'ର ସେ ହାତ ବାରସୀ ୨—

ନରହରି— ମୋର ଗୁରୁ ସେ ଭାଇ,
ଅକଟ ବେଳରେ ଦଅନ୍ତି କେତେ ବୁଦ୍ଧି ବତାଇ ।
ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ବଳୁ ଭାଙ୍ଗିଲି
ବାପ ଅମଳ ଗୃହ,
ନୋହିଲେ କେ ମୋତ ଅଟେଣ୍ଟାଇ,
ବଳ୍କି ବାଛନ୍ତା ଘାସ !

ଜଗନ୍ନାଥ—ଦେଖ ଫେଷ୍ଟ, ତୁମ ବଗୃର—
କେବେ ନୁହଇ ଊଣା,
ସହଜରେ ଜାଣି ପାରୁଚ
କଏ ମାଟି, କେ ସୁନା ।

୧—ଯୋଗ୍ୟ ୨— ହାତର ଲୋକ ବା ବୋଲକରା

ଗର୍ବର ଅବା କି ସାହାଯ୍ୟ
ଭଲ ପାରନ୍ତା ଭର !
ଖାଲି ପଦେକଥା—
ନରହରି—ସେତିକି ମୋର ଅମୃତ ଘର ।
ସାତଶ ଲଗାଇ ହକାରେ ଗଣିଦେଲ କମିତ !
ପାଞ୍ଚଶ ମୂଲ୍ୟରେ ମୁଁ ପରି—
ନିଶ୍ଚେ ଦେଇ ଥାଅନ୍ତି !
ସଦା ପାନ ନାଆଁ ଶୁଣିଲେ
ଲୋକେ ଅସଇ ଡର
ତମ କଥାଶୁଣି କମିତ—
ବନିଗଲା କଙ୍କର !
ଦ'ମାଣ କମିରେ ହକାରେ—
ଲାଭ, ସହଜ କହେ !
ବନମାଳୀ—ସେ ବିଚରେ ଜଗନ୍ନାଥକୁ ଅଭ ବଳାବ କିଏ ?
ଭଯ୍ନ କ'ଣ ତାକୁ ଅଜଣା,
ବନ୍ଧୁ ହେବ କ୍ଷଣକେ,
ବିଗିଡ଼ିଲେ ସିଧା କରବ ଛେଚ ଜଣ ଜଣକେ !
ଦେଖିଲ ବେହେଷ୍ଟ ! ବେହେଶ—
କେତେ ସୁନ୍ଦର ହେଲା !
ତନି ବରଷରେ ପଧାନ ପୁଅ
ସୁଧୁର ଗଲା !

ସେଦିନ ବାଟରେ ଦେଖିଲି
ଚିହ୍ନି ନ ହେଲା ହେତୁ,
ଘର ଶିଳ୍ପର ଦଶ୍ଚର ଦୁହିଁ ଗୃହିଁଲେ ଏବେ ।
ଭେଷ୧ ନଥିଲେ କି ମିଳିବ ଭିକ !

ଜଗନ୍ନାଥ— କଥାଟି ସତ,
ଜମିବକା ବାସୀ ହାଟରୁ କିଣାହେଉଛି ସମସ୍ତ ।

ବନମାଳୀ— ତୋହର ଲୁଗାଖଣ୍ଡି ନୂଆ ତ,
କେତେ କିଣିଲୁ ଦେଇ ?

ଜଗନ୍ନାଥ— ନରହରିଦେଇ ଅଛନ୍ତି ।—

ନରହରି—ଗ୍ଲୁର କଥାଟି ଏହି ।
ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ପାଇଲ ତୁମ୍ଭ ଯୋଗରୁ ଦିନା,—
କି ଗ୍ଲୁର କଥାକୁ ଜାଣିରେ
ତୁମେ କହୁଛ କିନା !

ବନମାଳୀ— ଓଟୁଅ କିଣାରେ ଖରଚ କେତେ ବଢ଼ିଛ ତହୁଁ ?

ଜଗନ୍ନାଥ— ଟଙ୍କା ପଚୁଶଟା ସରିଚି—
ମାଲ ନାହିଁଛି ଆଉ ।
ବାକୀ ବାବଦରେ ସାତଶ
ଗଲା ସେଠାରେ ଉଡ଼ି,

ନରହରି— ଦୁଃଖ ନାହିଁ ମୋର କି ହେବ—
ସଖି ଟଙ୍କା କଉଡ଼ି ?

୧— ବେଶ

ବନମାଳୀ— ଧନେ ହେଲେ ମନେ ଭାବନ,

ନରହର   ମୋର କାହିଲ ହେଲା;

କାଲି ରାତିକି ମୋ ଘରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରହିଲା ।

ଦଶଟଙ୍କା ନାଅ ତେବେହେରେ,

ନୂଆ ବସ୍ତ୍ର ୧ ନେବ

ଜଳଯୋଗ ପାଇଁ ଗୁଡ଼ିଆ ଘରେ କହୁ ଆସିବ ।

ସତେଇଶ ଟଙ୍କା ହେଲାଣି—

ବାକୀ ଛାତାରେ ମୋର

ଚାଳିଶ କର ସେ ଗଣିବ ସବୁ କାଲି ବେଭାର ।

ବନମାଳୀ— ଥାଉ ଥାଉ ଏତେ ଖରଚ—

ଜଗନ୍ନାଥ— ଓହୋ, କି ଛାର କଥା ?

ଟଙ୍କା ଚଉଦଟା ସରିବ କ'ଣ କଟୁଛ ମଥା ?

ଘରର ପିଲା ସେ ହାରଚେ

ଛାର କଥାଟା ପାଇଁ ?

କହିବାକୁ, ତୁମେ କହହେ—

ନରହର—ଭଲେ ଶୋଚନା ନାହିଁ ।

ବନମାଳୀ—ଧାଷା ନେଉଛୁ ମୁଁ ଜାଣଇ,

ସତ୍ରେ ଯାଉବା ନାହିଁ, ୨

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଅଲେଖ ପ୍ରସାଦେ

ଘଞ୍ଚ ଥାଉ ପାରଇ । ୩

---

୧ ବ୍ରାଣ୍ଡି । ୨-ଖାଇବ ନାହିଁ । ୩.-ଧାରଣା କରେ ବା ଖାଏ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ବେଲ ଥାଉ ସବୁ ସରବ—
ତୁମେ ଥାଅ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ

ନରହର - ମୂଳକଥା ଅଣି ଅଜାଦୁଁ
ମୋର ଜମା ଦେଇଥ ।

(ଏତକ ବେଳକୁ ଅସି ଯାଇଛନ୍ତି ସଉଡଗ)

ସଉଡର ବାବୁ ଆସନ୍ତି
କାହିଁ ଲୁଚିବି କହ ?

ଦେଖିଲେ ଶୋଧିବେ ଜାଣିଚ,

ଜଗା—ତମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ ।

ମନ୍‌ମୋର କାହିଁ କହିଲେ
ଥିବେ ଚୋରଟି ପର,

ଲୁଚିଲୁଚି ତୁମେ ହୁଅନା
ରହ ସାହସ ଧର ।

(ସଉଡରଙ୍କୁ ଦେଖି) ନମସ୍କାର ଅଜ୍ଞା, ଦେଖନ୍ତୁ—
ଆମେ ଖୋଜୁଛୁ କେତେ,

ଅପଣଙ୍କ ଦେଖା ନମିଳେ—
ଯହିଁ ପଚ୍ଛୁର ଯେତେ ।

ନରହର ବୁଲି ଅସିଲେ ସାରା ଗମ୍ଭାର ଖୋଜ,
ଅମନ୍ତଣ କରୁଛନ୍ତି ସେ କାଲି ତାଙ୍କର ଭୋଜ ।

ସଉଡଗ— କିଓ ନରହର, କି ଭୋଜ ?

ନରହର—ଅଜ୍ଞା, ସାମାନ୍ୟ କିଛୁ । —

ଗଜପତି—କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପଯାଚିତ ?

ନରହରି—ମାନସିକ ମୋ ଅଛି ।

ବନମାଳୀ—ପିଲା ଲୋକ ସେତ ଉରସି କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ,

କହିଲି ମୁଁ, ସେତ ସାଅନ୍ତେ,

ଏତେ ଡର କିପାଇଁ ?

ରାଜଜେମା—ଅଚ୍ଛା, ଅଚ୍ଛା, ତେବେ ଯିବା ହେଉ;

ତୁମେ ସବୁ ତ ଥିବ ?

ଜଗନ୍ନାଥ—ମୁଁ ନଥିଲେ ଅଜ୍ଞା, କିଏ ସେ ସବୁ ଖୋଜି ଆଣିବ !

ମନଜାଣି ଯେତେ ପଦାର୍ଥ

ତାକୁ ପାଇବ କିଏ ?

ନରହରି—ଅଗତୁରା ଯାଇ କରିବ,

ଜଗନ୍ନାଥ—ନାହିଁ ଦୁଃଖ ଟିକିଏ ।

ତୁମ କାର୍ଯ୍ୟ ମୋର ନୁହେକି ?

ଖାଲି ଭାବନା ବୃଥା ।

ରାଜଜେମା—ବନମାଳୀ, ତୁମ ପାଖରେ ପଡ଼େ ଅଛି ମୋ କଥା ।

ବନମାଳୀ—ଗହବର ଘରେ କମିତ ଥରେ ପଡ଼ନ୍ତା ପାଦ—

ଗଜପତି—ଗୁଲ ତେବେ ଏବେ,

ତହିଁରେ ମୋର ବଡ ଅହ୍ଲାଦ ।

ବନମାଳୀ—ଥାଅ ଜଗନ୍ନାଥ ଯାଅ ହେ—

ନୂଆ ଖେଳର କଥା,

ଫେରୁଚି ମୁଁ ଶୀଘ୍ର,—

ନରହରି—(ତୁନି ତୁନି) ସଇଲେ ସିନା କଥାବାରତା !

ରାଉତରା—(ଯାଉଯାଉ) ଅଚ୍ଛା ବନମାଳୀ, କାଲିକି
ତେବେ ହୋଇବ ଦେଖା,

ନରହର—ଆସିବେଟି ଅଣ୍ଟା ସମୟେ—
କରିଥିବୁ ଅପେକ୍ଷା ।

ରାଉତରା—ହଉ, ହଉ । (ରାଉତରା ଓ ବନମାଳୀ ଚାଲିଗଲେ)

ନରହର—କେଉଁଠେ ଲୋକ ତମେ ଜାଣିଲ ସତେ,

ଜଗନ୍ନାଥ—ରାଉତରା ମୋର ହାଟର ଲୋକ,
ଜାଣ ନିଶ୍ଚେ ।
ତନବରଷର ତୁମେ ତ ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣା,
ରାଉତରା ଠାରୁ ଥରକେ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ପାଉଣା ।
ଖାଇବାର ଲୋକ ଜଣେ ସେ.
ଯେଣୁ ଘରର ପିଲା,

ନରହର—ଅଚ୍ଛା ତେବେ, ତମେ ଦେଖିବ ଅଚମାପକୁ ଭଲ ।
ବଳେଇବ ତାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚେ ମୁଁ,
ବାଜି ରଖୁଛୁ ଆଜି,

ଜଗନ୍ନାଥ—ସତ ହେଲେ ନିଶ୍ଚେ ଶ୍ରୀପଦ ଦାସେ କରିବ ବାଜି ।
'ପୁନି' ତାଙ୍କ ହିଁଅ ଜାଣିଚ.
ଖଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳେ ଡାକ,
ତାପରି ସୁନ୍ଦରୀ ନାହାନ୍ତି ଆମ ଗାଆଁ ଠାଁଯାଏ ।
ହାରିବ ବୋଲିଲେ ?

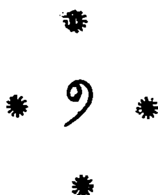
ନରହର—ଛୁଞ୍ଚିବ ମୋର ବଡ଼ ଭିଅସା,

ହେଲା ଏବେ ତୁମେ ଭୋଗିଲେ ମୁହିଁ ଭୋଗିଲା ପରି ।
ଚାଲ୍ ଚାଲ୍ ବେଗେ ଯୋଗାଡ଼ କର କାଲ୍କା ପାଇଁ—

ଜଗନ୍ନାଥ—ଏ ଝିଅ ରହିଲେ, ଭାବନା—
ଛଳେ କରିବ ନାହିଁ ।

ଟଙ୍କା ଦେଲେ ସିନ୍ଧ ଅଧରେ—
ସବୁ ଦୁଆରେ ଥୁଅ,
କଥାର ମୁଁ ପକ୍ୱ ଚାକର !—

ନରହରି—କର ନାହିଁ ପରୁଆ ।
ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ଅଛୁର
ବାକସରେ ରହିଚି,
କାନ୍ ପାଉ ପଛେ ମହନ୍ତେ
ଆଖି ନଥିବୁ କିଛି !

(ବନମାଳୀର ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା
ହେଉଥିଲେ ରାଉତର ଅଉ ବନମାଳୀ)

ବନମାଳୀ—ଏତେ ବାଙ୍କା ଅଙ୍କା !
ସେଇ ନାଁ ପାଣୁ ସାଉ,
ପାଣଠାରୁ ହୀନ ମାନ କରେ କାଉ ବାଉ—

ରାଉତର—ହାଅ ଏହୁ ମୁଗି ହାର—
ସତୁସ ମୂଲ୍ୟ ଏହାର,
କଣିଥିଲ ଅରବର୍ଷ ଠୁନ୍ନ ପାଇଁ ବାନ୍ଧୁ,
ଛୁଣ୍ଡ୍ରାଇ ଅଣିବ ନଟଜ, ନଦେ ସେ ଶୋଇବ ।
ବୋଉ ଛାର ଜାଣି ନାହିଁ—
କାଲ୍ ସେ ଜାଣିବ,

ବନମାଳୀ—ପଡ଼ଗଲ୍ କାହିଁ ଚୋଲ୍ ଅପଣ ଖୋଜବ । ୧
ତଥାପି ତ ହୁଏ ଉଣା
ପଞ୍ଚାଣୀ ଛାର ପାଉଣା,

୧—କଉିା, ହିସ୍ବାର ଏକ ଗାଡଁ ଲି ବ୍ୟବହାର ।

ରାଜଧର—ଭାବନା ନକର ଜିଣେ ସ୍ଥିର ହେବା ଟାଙ୍କ ।

ବନମାଳୀ—ମୂର୍ଖଙ୍କ ମୂର୍ଖଙ୍କ ଗୃହପଦ ଦାଏ ହେବ ଦାକ୍ତି

ସବୁ ହିଡର ଅଙ୍କ ପୋଲସ୍ ଦେବନ୍ତି,

କଅଁବୁଦା ମୂଳେ ସତ ରହି ମୁଁ ଫେରନ୍ତି ।

ସନ୍ତୋଷ—ସେଦିନ ସେ ଜମାଦାର

ଯାଇଥିଲା ମୋର ଦ୍ୱାର ।

ଭୁରି ଭୋଜନରେ ତୋଷି ଗୁଡ଼ଦେଲି ବାଟେ,

ଟଙ୍କାପାଞ୍ଚ ବାଟଖରେ ଗୁଞ୍ଜିଲି ପକେଟେ ।

ପଗୁରିଲା ଲମ କଥା, ମନ୍ଦକଲି କାନେ । ୧

'ଏ ସବୁ ମାମଲା ତାକୁ କିଛି ସେ ନଜାଣେ' ।

ପାନ ଧର ବଡ ଗୌର —

ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣା ବୋଲି,

କେତେ ପ୍ରକାର କଥାକୁ ବୁଲାଇ କହିଲା !

ବୋଇଲି, 'ଏସବୁ ମିଛ' ଖଟୁଆ ମାମଲା !

ବନମାଳୀ— ଅକଟ ମୁଢ଼ଙ୍କୁ ତୁମେ ରହିଛ ଜବାଟ, ୨

ସେଥିପାଇଁ ହେବ ମୋର ମନେ ବଡ ଅଶ୍ୱ ।

ଅସ ଅଙ୍କା, ହେଲା ସଭ,

ସାରବା କାମ ଫୁଟଡ,

ବାଢ଼ପଟେ ବୁଦାମୂଳେ କରିବା ଟିକଣା ।

୧—ମନ୍ଦ ହେଲାପରି କାନେ କାନେ କହିଲି ।

୨—ଜବାଟ ପର ଜଗୁଆଲୀ

ସାଜତସ୍ୱ— ଅଧିକା କେ ଏତେ, ମୋତେ ନପଡ଼ଇ ଜଣା ?

ବନମାଳୀ – (ସେହି ଦରଜାର ଗୃହି) ପୋଲଟ୍ ଲୋକ ଏ ଅଛା,

ଧାଇଁ ବାଉବାଟେ,

ସାଉତସ୍ୱ— ଗଲ ତେବେ ବନମାଳୀ, ରହ ଘଡ଼ି ଅଣ୍ଟେ ।

ବନମାଳୀ— ପଡ଼ିବଟି, ଜାଣିଛର—

ସବୁକଥା ଯିବସର । (ବନମାଳୀ କଥା ଶୁଣିବା .

ପୁର୍ବରୁ ରାଜତରା ଗୃଲଗଲେ, ପ୍ରବେଶ କଲେ

ଦାରୋଗା ଓ କନଷ୍ଟେବଲ୍)

କନଷ୍ଟେବଲ୍— ଏଇ ଲୋକ ଅଛି, ସେଇ ବନମାଳୀ ଲେଙ୍କା ।

ବନମାଳୀ— ନମସ୍କାର ବାବୁ, ଏତେଦିନେ କଥାଁ ଦେଖା ?

ଦାରୋଗା— ଜଗୁ ଦେବଦେବ କେଉଁଠି, କହ ବନମାଳୀ;

ବନମାଳୀ— କୋଉଁଠି ସେ ଅଛି ମୁଁ ବା ଜାଣିବ କପର ?

ଦାରୋଗା— ତୁମେ ସବୁ ସାଙ୍ଗ ତାର—

ବନମାଳୀ— କଏ ସେହି କହିବାର ?

ଗାଆଁ ଭୂଇଁ ଲୋକ, କଥା ନହେବାକୁ ଅଉ ।

ଯୁଗତ ହେଇଚ ଯିଏ ଯାହା କହିଯାଉ ।

କନଷ୍ଟେବଲ୍— ତୁମେଥିଲ ଘରେ ତାର ଘଣ୍ଟାକର ତଳେ?

ବନମାଳୀ— ମିଛକଥା, ମୁଁ ବୋଲି ଭାବଥିବ କାରେ ।

ଦାରୋଗା— କଅଣ ସେ ଜଗୁକରେ,

ସଂପର୍କ କାହା ସଙ୍ଗରେ,

କହିବ ପାରିବ ତୁମେ ?

ବନମାଳୀ— ଯେତକ ଜାଣିଛୁ,

ଭଲ ଲୋକ ବୋଲି ମୋର ମନତ ମାନିଛୁ ।

ଖାଲି ଦୋଷ ତାର, ବଡ଼ ଲୁହାଳିଅ ଠାଏ !

ସତକଥା ହାଙ୍କେଯିବ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହେଁ ।

ସେଥିପାଇଁ ଶତ୍ରୁ ତାର,

ଲୋକଥିବେ ଦଶବାର

ଯୁଗତ ହେଇଚି ବାବୁ, ଖୋଷଲୋକ ପାଇଁ,

ଶୁଣୁଚି କେ ତାହା କଥା, ଉଚେଲ ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ ।

ତାର ଭଟେଯ୍ ଖୋଚମାନେ ରହିଥାନ୍ତି ଓରେ,

ଛେଚାଦଏ ଠାଟେଙ୍କ ଖାଲି ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଲେ !

ଦାରୋଗା— କିଓ ଦାସେ, ଶୁଣିଲଉ !

କନଷ୍ଟେବଲ୍— ହୋଇଥିବ ଅଖ୍ଯ ସତ ।

ଚଉକିଅ ଠାରୁ ଶୁଣି କରଥିଲି ଜଣା,

ବନମାଳୀ— ବଙ୍ଗର ନାହାକ ଅଖ୍ଯା, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମାରଣା !

କାଲି ଅଁଥିଲା ମାଗେ ବଡ଼ାଏ କଳେଇ ୧

ଦୁଇପଦ ଶୁଣି, ସିଧା ଗଲା ସେ ପଳେଇ ।

ଅସିଛୁ ସେ. ନେବ ଅଗ !

ବୋପା ରଖିଥିଲା ଭାଗ !

ବଇଷକ ଖାଟି ଅମ ପେଟ ନୁହେ ପୂର୍ବ,

ଦଉଚ କାହାକୁ କିଏ ଅଛୁ ଏତେ ଭଲ !

୧-----ଧାନବଡ଼ା

ଦାରୋଗା— ବୃଥାରେ ଅସିଲେ ଦାସେ, ପାଣି ଭଣ୍ଡାବାଡ !
ବନମାଲୀ — ଗୃ' ପାଣି ଝିରେ ଅଛି, ଅଣୁଛ ଢ଼ଅଡ,
ଅଭସିନା କିଛୁନାହିଁ,
ଏଛକି ଯୋଗାଡ଼ ପାଇଁ---
ହେଉ ମୁଁ ଅଶମ; ଅଜ ଏତେ ଭାଗ୍ୟ ମୋର,
କାହାପାଦ ପଡ଼ିଲା ଏ ଲେକଙ୍କର ଦୁଅର !
ଦାରୋଗା – ଥାଉ ଥାଉ, ତୁଚ୍ଛା କାହିଁ ହେବ ହରକତ,
ବନମାଲୀ —ଲେଙ୍କା ଯୁଏ ରେଡ଼ବ ଅଛା ହୁଡ଼ିନା ମହତ,
ସମ୍ପାଦଛୁ ଘରର ସବୁ,
ଖୋଜିବନି କାହିଁ, ବାବୁ ! (ଗୃଲଗଲା)
ଦାରୋଗା— ଅସ ଦେବେ ଶୀଘ୍ର, ଦାସେ ଦବଟି ହେ ତାଙ୍କୁ;
ଭଟେନଷ୍ଟ ବଲ୍ — 'ସିରେଗ୍ରେଟରେ ଭଚଥିଲ ସବୁ 'ଢଲି' ଯାଙ୍କୁ ୧
କହୁଲେ ପିଠାଇ ତାଙ୍କୁ ଭରଣ ଅଲଗା,
ଦାରୋଗା—ନାହିଁ ହୋ, ଚଳାଇ ନେବା, ଖାଲି ଗୋଟେ ନିଘା !
[ସିଗାରେଟ୍ ଲଗାଇସାର]
ଅଚ୍ଛା ଦାସେ, ଧସଇଲ ଭୁଅଁ ଭଲ ମତଭ,
ବୃଥାରେ ଝାଣିଲ ଏଣେ ଅସିବା ନିମନ୍ତେ !
ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଜାଣିଦେଲି,
ଭଲ ଧଲଭ ଏ ଝା ବୋଲି,
ଦାଇନ୍ତି ବଡ଼ସ ହେଲ ପୋଲିସି ଗୃକର,
ହୋଇଥା କିଏ କହିଦେବ ମୁହେଁ ଗୃହିଁ ବର !

୧--- ଗଞ୍ଜେଇ କଲି

କନେଷ୍ଟବଲ୍—ଜଗୁଆଣ୍ଠା ଚକ୍ର ଚୋର କହୁଛନ୍ତି ଲୋକେ,
ଦାରୋଗା— ମିଛ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ବନମାଳୀ ଲୋକେ ?
କନେଷ୍ଟବଲ— ଚୋର ଧନ ଜଗି ଦେଲେ
ନାବୁଡେ ପଡଦେ ପିଲେ,
ଚୋରା ଭାଟି କାରବାର କଥା ବଶେ ଅଛୁ,
ଦାରୋଗା— ସେଥି ପାଇଁ ଜମାଦାରେ ପଠାଇ ଦେଇଛୁ ।
(ବନମାଳୀ ଙ୍କୁ ଧରି ପହଞ୍ଚିଲେ)
ବନମାଳୀ— ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରଠୁଁ ଛୁଟି ଝରଯାଉ ଧୂଆଁ,
କେଉଁ ସିଗେରେଟ ଇଏ ?
ଅଠଇକି ନୂଆ !
ଓକେମଟନ୍ତ ବାସନା ତାର,
ବଡ ଲୋକି କାରବାର !
(ଗୁହା ଦେଲେ)
ଦାରୋଗା— ନୂଆ ନୂତନ ଖାଲି ତାକୁ ସଜାଡ଼ ଦେଇଛୁ,
ଘରେ ଯନ୍ତ୍ର ଅଛୁ ତହୁଁ ନୂଆଁ ଉଠୁଛି ।
କନେଷ୍ଟବଲ୍— ବାବୁଙ୍କୁ ଅଜଣା ନାହିଁ; ଛୋଡ଼ କଥା ହେଲେ
କେତେ କଥା କହିଯିବେ
ଖାଲି ବେଳ ଥିଲେ ।
ଦାରୋଗା— ଶତଦଣ ରୁ ଅଡେ ଧୂଆଁ
ପତ୍ରୀ, କଲି, ଘରେ ଥୁଆ ୧

---

୧ ପତ୍ରୀ— ଗଞ୍ଜେଇ ପତ୍ର

ଏମିତି ପାଗରେ କେବେ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ନିଏ,
ଦିଅ ପା'ଚ ଅଣ୍ଟ ! ନ୍ଥି କଟିବା ଠିକଏ ! —

ବନମାଳୀ— ପଚୀଶଟା ଥଣ୍ଡା କରେ !
ଦେଲେ କଣ୍ଟୁ ବଦଳରେ —
ଭଲତ ହୁଅନ୍ତା, ମନେ ଭାବନା ଅସଭ ।

ଦାରୋଗା— କରନି ପରୀକ୍ଷା,

ବନମାଳୀ— ଦେବ ପରଖିବା ପାଇଁ ?
ମୋ ପାଖରେ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ପଡ଼ିଛି,
ପଚୀ ବଦଳରେ ତହିଁ ଓଷୁଅ ଭରଛି । ୧
ଅଣିବ କି ଖଣ୍ଡେ ତହୁଁ ?

ଦାରୋଗା— ଅଚ୍ଛା ହଉ, ଅଚ୍ଛା ହଉ ।

[ବନମାଳୀ ଘରେ ଯାଇ ଶୀଘ୍ର ଫେର-
ଅସି ସିଗ୍ରେଟ୍ ଖଣ୍ଡେ ବଢେଇ ଦେଲେ ଦାରୋଗାଙ୍କ
ହାତକୁ ! କନଷ୍ଟେବଲ୍ ମଧ୍ୟ ଖଣ୍ଡେନେଲା]

ଲଖିଥ ହେ ଦାସେ, ଖଣ୍ଡେ ଏଥିରୁ ପାଖରେ,

ବନମାଳୀ— ବାବୁ ନ ଲେଉଟଲେ ତୁମେ ପରଖିବ ଥରେ ।
ମହା ଦୁଃଖୀ ଅଛି ମୁହିଁ,

ଦାରୋଗା— ବହୁ ଧନ୍ୟବାଦ;

ବନମାଳୀ— କେବେ ପୁଣି ଗରିବର ଦ୍ୱାରେ ପଡ଼ିବ ପାଦ ?

୧- ଓଷୁଅ – ଅଫିମ

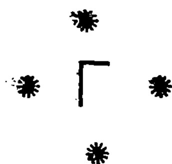
ଦାରୋଗା— ଅଚ୍ଛିବ ହେ ବନମାଳୀ ଅବ ମାନେ ଯାଉ,
ଏଣିକି ଭମର ଦ୍ୱାରେ ହେବ କଠାଇ ।

ବନମାଳୀ— ଷ୍ଟେଟ ମୁହେଁ କଥା ବଡ,
କହିବାକୁ ଲଗେ ଡର,

କନଷ୍ଟେବଲ୍— ହଉ ଥାଅ—
ସତ ସତ ଯିବୁ ନୂଅସାଇ,
ଏତେ କଗୁ କଗୁ ଦେଖ—
ଅସନ୍ତ ଗ୍ରେସ୍ଥଇ !
[ଦାରୋଗା ଓ କନଷ୍ଟେବଲ୍ ଚୁଲଗଲେ]

ବନମାଳୀ— ଓହୋ, କ ଯୋଗରେ ଅଜ ପାହୁଥିଲ ରାତ,
ଧରା ପଡ଼ିଥିଲେ ଅଉ ବୋଇଡ଼ି ଥାଅନ୍ତ !
ପିଣ୍ଡରେ ପଶିଲ ପ୍ରାଣ,
ରୁହିଗଲେ ବୋଲି ଜାଣ,
ସତେ ଯେବେ ଜଗନ୍ନାଥ କରଥିବ ଗ୍ରେର,
ଛାଡ଼ିବ ଏ ଷାଙ୍ଗ ସବୁ ନଜ ବାହା ଧର ?
ଛମି ବାଉ ସବୁ ଗଲ ମହତ ରହୁଛି,
ସେତକ ସରଲେ ଅଉ କବା ଲଭ ରହି ?
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଅଲେଖ ହେଇ—
ଛାଡ଼ିବ ମୁଁ ନିଶା ଅଜ;
ଦୁଇ ଥର ଚଦ ଚଦ ହେଲ ଅକାରଣ, ୧
ଅଜ ନରଖିଲେ ପଣ ତେଜବ ପରାଣ ।

୧— ଚଦବା— ବାଜ ରଖିବା, ପ୍ରତଜ୍ଞା କରବା (ଘରୋଇ)

[ଅର୍ଦ୍ଧମାତାଲ ସତ୍ୟଧର, ଦୋହରେ ଓଟ୍ରେ ତିର
ଗାଲ୍‌ଟଞ୍ଚି ମଦ୍ୟପାନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗଞ୍ଜିକା ପାନ
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ଜୁଲୁମ ଚଳଉଛି]

ସତ୍ୟଧର— [ପିଉଟିଉ] ଖାଲିପାଣି ! ଖାଲି ପାଣି,
ଦଅ ମୋତେ ମନଙ୍କାଣି,
ଉଠିବ ଗୋଟେ ଉଙ୍କାଣି—
ଆନନ୍ଦ ସୁଅ;

ତୁଣ୍ଡ ଯେବେ ଟଳ ଟଳ,
ଲୁଚ କିଆଁ ଦଳ ଦଳ ?
ଯାଉ ଜମି, ଯାଉ ସୁନା —
ବାଉଲା ନୁହ,
ଆମେ ଥିଲେ ସଂସାର ଅଛି ।
ତାହା ପାଇଁ କିଏ କେବେ ଝୁରି ମରୁଛି !,

ରଜତରଣୀ— କେତେ ବୁଝାଇ କହିଲି,
ଶୁଣିଲନି ପଦେ ବୋଲି,
ଜମିଦାର ଛଡ଼ାଇ ସବୁ ନେଲା ଉଠାଇ ।
କାଲିର କଷ୍ଟର କଥା,
ଖଲା ଖାଠ ହେଲା ଦଦ୍ଧା,
ଏବେ ଭଲ ଝପର ଥରେ ପିଲକୁ ଭୂଇଁ ।
ଖଲା ସୂତା ବାନ୍ଧିଲି ହାତେ,
ଖଲା ଖନା ଭୁଲିଲଣି ୧
ଘର ସହିତେ ।
ଦଅ ମୋତେ ସେ ଗିଲାସ,
ଭାଙ୍ଗି କର ଦେବ ଶେଷ,
ଦନକୁ ଦନ ଅଭ୍ୟାସ ଯାଉଚି କଳି;
ଗନ୍ଧାଉଚି ଦନ୍ଦ ମୁହଁ;
ବାଉଳାରେ କଥା କହ,
ସାତ ପୁରୁଷର ପିଢ଼ି ଗଲାଟି ଜଳି ।
ରଜତର— ନଅ ଭଲ ଗୃଷ ହିକ୍କାଏ—
[ରଜତରଣୀ ମୁହଁରେ କବର ଦଡ଼ି ଠାଣି ତାଙ୍କୁ
ଚେଷ୍ଟା କଲେ]
ରଜତରଣୀ— ଛୁ— ଛୁ— ବାପ୍ପା ଭିକ୍ଷା ! କି କଥା ଇଏ ?
(ପଲାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟତ, ରଜତର କାନ ଧରି ଟାଣିଲେ)

୧— ଘର ଖାଲି ହୋଇଗଲଣି । [ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ]

ରାଉତରା— କୁଆଡେ ଯିବ ପଳାଇ ?
ତ୍ରିଭୁବନେ ଠାବ ନାହିଁ,
ମାଗୁଣି ଯା ଦଅ ବେଗେ ହେଲା ନବର,
ଅଜର ଖରଚ ପାଇଁ,
କଉଡ଼ାଏ ମୋ ପାଖେ ନାହିଁ,

ରାଉତରାଣୀ— ଫଣାଙ୍କପାଳକୁ ସୁନା ହେଲା ପିତଳ !
କି ବୁଦ୍ଧି ଏ, କଏସେ ଦେଲା ?

ରାଉତରା— ଚୁପ୍‌କର୍, କହୁଛି ମୁଁ କା'ର କି ଗଲା ?
ମୋ ଧନ ମୁଁ ଉଡ଼ାଇଲି —
ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କଲି,
କାହା ବାପ ଘରୁ କଏ ଆଣି ଦେଉଛନ୍ତି,

ରାଉତରାଣୀ— ପିଲାଏ ପୁଣି ତୁମ୍ଭର,
ବଞ୍ଚିବେ କହ କପର ?

ରାଉତରା—ଯାହା ମୁଣ୍ଡ ବଥାଉଛି, କରୁ ଚେମ କରୁଛି !

ରାଉତରାଣୀ— ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ତରାଣି ଏତେ,

ରାଉତରା— ପୁରୁଷ ନହେଲି କାହିଁ ଭର୍ତ୍ସ ନ ଶତେ !
ରାତି ଦିନ ପିଲା ପିଲା !
ସ୍ୱାମୀ ସେବା କେଉଁଣେ ଗଲା !
ଶୁଣିଲା ସୁଆଏ ମୋତେ କଥ ଭୁଲାଇ;

ରାଉତରାଣୀ— ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ସାରିଲ,
କିମିତ ହେ ତୁଣ୍ଡ ଧର

ଉପରେ ପରିଶ୍ରମ ଛଳେ ପରଭେଳ ୧ ମୋ ନାହିଁ,
ସତେ କାହିଁ ଲାଗି ମୋ ନେଇ —
ସୁନାଧର ହେଲା ଚୂନା, କି ହେବ ଉଦ୍ଧାର!

ରାକ୍ଷସରା— ସବୁ କଥା ଉଶ୍ର ପଡ଼ିଛେ,
ଗୋଳ କରନାହିଁ ମିଛେ
ଭଲେ ଭଲେ ଦଅ ହାତେ, ଯାହା ଉଚିତ;
ଜାଣିଛ ମୋହର କଥା,
ନୋହିବ ଛଳେ ଅନ୍ୟଥା;
ନେବ ନେବା-ନେବା, ସତ୍ୟ ହିବାର ବଳି ।

ବାଘରାଣୀ— କିଛୁ ଅଛ ବର୍ଣ୍ଣିନ ଘଟରେ
କଂସା ବାସନ ସହିତେ ଦେଲ ହାଟରେ ।
ପିଲ ବେକ ମୁଗି ମାଳ —
ହଜିଲ କେଉଁଠି ଗୋଲି,
କହିବାରୁ ମାଡ ଗାଳି ହୋଇଲା ସାର;
ସୁନା ହଜିଲଣି ଘରୁ
ଦଶା ସିନା ପଡ଼ିବାରୁ,
ଅମଙ୍ଗଳ କଥା ଦର୍ଶିଲଣି କେବଳ ।
ଝିଅ ଗଲା ବରଷେ ହେଲା,
ଡାକ ନଯିବାରୁ ତାର ଦ୍ୱାର ପଡ଼ିଲା ।

୧— ପରାଭିନ— ପାଉର ଅନ୍ତର

ରାଜକୁମାର— (ରାଗିଗଲେ) ଖୁଣ୍ଟା ଦଅ କାହିଁ ବୋଲି

କେତେ ଥର ବୁଝାଇଛି ?

ଓଫର୍ ଯଦି ସେଇ କଥା ଧରିବ ତୁମେ

ଉଦାଖାଖି ଲୁଚିବ ଦାଣ୍ଡେ;

କିଏ ସେ ରଖିବ ଦଣ୍ଡେ ?

ଚାହାଁଇଲେ ଥରେ ଘର ଛାଡ଼ି ପାହୁଚେଣ୍ଡେ ।

ସବୁ ଥାଉ, ଦଅଚ ବେଗେ,

ରାଜକୁମାରୀ— କି ଅଛି, କି ଦୋଷ କହ ବାଢିଲ ଅଗେ ?

ରାଜକୁମାର— ମିଛ କଥା ନାହିଁ ଆଉ,

ଉଠରେ ଜଳେ ଧାଉ ଧାଉ

ହାର ନାଇ, ନାହିଁ ବୋଲି କହୁଛ କୋଟେ;

ଦେବ ନା ଛଡ଼ାଇ ନେବି ? (ଜବରଦସ୍ତି କଲେ)

ରାଜକୁମାରୀ— ନା, କେବେ ନ ଛାଡ଼ିବ,

ରାଜକୁମାର—ଦେଖିବ, ରଖିବ ତାଙ୍କୁ ପାଖେ କେମନ୍ତେ !
ଦଅ, ବେଗେ ଛାଡ଼ି ମୋହାତ, (ଟାଣିଲେ)

ରାଜକୁମାରୀ—ମଥା ଅୟୁକର କଥା ଶୁଣି ଥାଅଛ ।

ରାଜକୁମାର—ଦେଖିବ କେତେ ସେ ଟାଣ,

ନଷ୍ଟେ ହାର ନେବି ଜାଣ;

ରାଜକୁମାରୀ—ସବୁ ଗଲା ଖାଲି ଏହା ଗୋଟିକ ଥାଉ;

ସାନଟିଲା ଥାଇ ବୋଲି,

ଖାଲି ମିନା ତୋଲିକଲି,

କୁହଁଛଥା, ଏକକୁହା ନହୁଅ ଅଭ ।

ରାଜଉରା—ନିଜେଥିଲେ ପଛତନ୍ତ୍ର ମିଲି,

ମିଲି ଦେବା ପାଇଁ ଏତେ ଲାଏ କହୁଲ ?

ସେଇ ପିଲି ବୋଲି ଖାଲି

ଜୀବନ ମୁଁ ସାର ଦେଲି,

ପୁଣି ପିଲ ନାଆଁ ଯେବେ ଧର ମୋ ଅଗେ;

ଶରବ ସେ ପିଲ ଅଣି—

ତୁମର ଅଗରେ ରଣି,

ଫାସୀ ଦେଇ ଯିବ କାଲି ଥିଲେ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ।

ରାଜଉରାଣୀ—କେତେ କଥା କହୁଲ ଅହା! [କାନ୍ଦ ପକାଇଲେ]

ରାଜଉରା—ଦୁଅ ହାତ ଅଗେ, ପଛେ ଦେଖିବ ମଜା ।

[ହାର ଛୁଣ୍ଡାଇ ହାତରେ ଧରିଲେ]

(ଏତିକି ବେଳକୁ ଟୁନି ଆସିଛି)

ଟୁନି—ବାପା, ବାପା, ମତେ ଦିଅ—

ରାଜଉରାଣୀ—ଆ ମା, ତହିଁ ନଯାଅ ।

ଟୁନି—ବାପା ମତେ ! ବାପା ମତେ !

[ରାଜଉରାଙ୍କ ଗୋଡକୁ ଧରି ଅଳିକଲା]

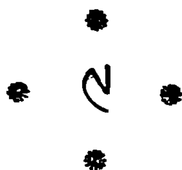
ରାଜଉରା— ଯା ଅ, କହୁଚି !

ଟୁନି—ଦିଅ ମତେ –

ରାଜଛର —[ଖେଳଣା ଦେଖାଇ] ଏ—ଏଇଟା,
ମାଆ ପରି ଝିଅ ଯେତଛ;

ରାଜଛରାଣୀ —(ଝିଅକୁ କୋଳକୁ ନେଇ)
ମଣିଷଟା ଭୁଲ ପରି କ'ଣ ହେଉଛି ?
ଥା'ଲେ ମା ଯିବା ପଳାଇ;
[ପିଲାକୁ ଧରି ଚାଲିଗଲେ]

ରାଜଛରା —[ବିଦ୍ରୂପରେ ହସି ଉଠି]
ଭରଛକି ରାଜଛବା ଯିବ ଗୋଜାଇ !
(ବିଦ୍ରୂପରେ ହସି ହସି ଚାଲି ଗଲେ)

(ଜଗନ୍ନାଥ ଜେଲରୁ ଫେରି ପୁଣି ବ୍ୟବସାୟରେ
ଲାଗି ଗଲାଣି । ନରହରି ବେଶ୍ ଗୁଲଜାର ଯାଉଛନ୍ତି,
ମାତ୍ର ବନମାଳୀର ଅଦ୍ଭୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ; ସନ୍ଧ୍ୟା ପର
ବଲକୁ ଯାଉଥିଲା ସେ)

ଜଗନ୍ନାଥ— ଦଣ୍ଡବତ ବନାଭାଇ,
ଅଜି କି ଚିହ୍ନିବୁ ନାହିଁ,

ବନମାଳୀ— ହଉ ତୁମେ ଜଗନ୍ନାଥ କିରେ ?
ଆସିଲୁ ବା କେବେ ?

ଜଗନ୍ନାଥ— ଏଇ ଗୁରୁବାର ଦିନ ତଳେ ।
ପୁଣି ଯାଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଗେ ଧାର ଦେଇ
ତା ପରେ ଫେରିଲି ଜାଣ ନିଜ ଗାଁଅଁ ଭୁଇଁ ।

ନରହରି— ଦଶଚକ୍ର ବଡ ଭାଇଲୋ,
ଛଅ ମାସ ହୋଇଗଲା,

ଦ' ଦନେ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ଝଡ଼ି,

ବନମାଳୀ— ଏ ଭିତରେ ସବୁ କଥା ଦେଲୁଣିତ ଗ୍ଲୁଡ଼ି ?

ନରହର— ହାକପରେ ୧ ବଢାଇଛି ଜଗୁଆଇ ପାଇଁ,

ବକତରେ ପାଅଁଙ୍କା ଦେବି ମୁଁ ଉଡ଼ାଇ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ରଖିଛ କି ସବୁ ମନେ,

ପରଖିବା ଜଣେ ଜଣେ ।

ବନମାଳୀ— ଛାଡ଼ ଦାଅ ଭାଇ ସବୁ ନିଶା,

ମୂଳ ଲାଗି ଖାଅ ପଛେ ମୂଢ଼ ଲୋକହସା ।

ଜଗନ୍ନାଥ—(ରାଗିଗଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ)

ଗୋଠରୁ ଖେଞ୍ଚିଅ ଭୁଟା ପାଇଁଛଡ଼ା ଢୋଙ୍ଗ,

କେତେବାଟ ଦେଖାଉଛ ଯେଉଁ କଥା କହୁ

ଭଲ ଲୋକ ପଣ ଚୋର,

କାହାକୁ ବା ଅଗୋଚର !

ବାଟେ ବାଟେ ଗୁଳିଯା କହୁଛି,

ଆସ ନରହର, ତାକୁ କିଏ ପଗୁରୁଛି ?

ବନମାଳୀ— ଶୁଣ ପଦେ ନରହରି, ବୁଝ ସବୁ ପରି;

ନିଶା ଖାଇ ବିନା ଆମେ ପାରିଲେ ମହତ !

ଧନ ବିନା ଗଲା ସର,

ଥିଲେ ମନ ଥାଅ ଧର

ଦାଢ଼ ମେହେନତ ଯୋଗ କର,—

ଗୁରୁମାସେ ଛୋଲିଦେବ ପୁଣି ନୂଆ ଘର ।

୧— ବାଦଲୁ ବା କିଦଲେ

ଜଗନ୍ନାଥ— ଉଦା ୧ ଯା ପାଣିରେ ଥରେ ଲାଗିଲଣି ଯାଇ,
ଉଲ୍ଲ କଥେ ? ଖଦା ୨ ଅଟେ ରହିବ ଟାଙ୍କାଇ ।
ପଣ୍ଡିତ ପଣିଆ ତୋର
ରଖିଥାଅ ନିଜଘର,
ମୁହିଁ ତୋର ଗୃହିଁଲେ ପାଉଛି,
ଯା, ଯା, ବାଟେ ବାଟେ—
ଧିକ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକ !

ବନମାଳୀ—ଗାଳି ଦିଅ ପଛେ ଥରେ ମୋର ବୋଲ କର,
ଅସ ସଙ୍ଗେ ଦେଖି ନେବ ସେହି ଗଲ ମୋର
ଅଭିବତ ଅଜ ନାହିଁ—
ଦିଅ ସେ ସବୁ ଯୋଗାଇ !

ନରହର—ଅମର କି ପଡ଼ୁଛି ଅଭିବ ?

ଜଗନ୍ନାଥ—ଅସହେ ଏଅଟେ, ପୁଅ ଦେଖାଉଛୁ ଲିଭ !

ବନମାଳୀ—ତୁମକୁଛ୍ଦା, ଓହ, ଏଣେ ବେଳ ଗଲ ହୋଇ;
ମାତେଣ କମି ବୁଣା ହେବ ଗୃଷ ସବତାହିଁ ! [ଗୃଲିଗଲ]

ନରହର—ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣି କରିବ ଗୃଷ—
କହୁଛି, କେତେ ସାହାସ !

ଜଗନ୍ନାଥ—ପ୍ରଜାପିଙ୍କ ଖରୁଆ ହେଉଛ,
ଦେଖିଦେବ କମିତ ସେ, କି ଘାଷା ନେଉଛି?

୧— ଉଦା—ଓଡ଼ିଆ ବା ମାହାଳିଅ, ୨ ଖଦା— ଅସାର ପଦାର୍ଥ

ଚୋଝା ମାଲ କିଆ ବଠଣେ ଭଡ଼ି ସ୍ୱବ ବୋଲି
ଅନାଦି, ନାଟୁଆ, ଘାନା, ଦେଠବସ୍ତି ଛାଡ଼ିଲି ।
ଗୁଲ୍ ହିଣ୍ଡିଏ ବଞ୍ଚଲ.
ଦେଠବଣି ସମସ୍ତ ଠୁଳ,
ଅଙ୍କା ନଠଷ୍ଟ ଢବଚା ବଗୁର,
କୁମ୍ଭରୁ ବାହାର ବେଣ୍ଟ ବେଢ଼ତେ ରା ବାଜନ ! ୧.

୧—ବାର୍ଣ୍ଣିଶ କୁମ୍ଭରୁ କୁରାଢ଼ି ବା କାଢପାଇଁ ବେଣ୍ଟ ସଜ୍ଜିତ ଢଚାଯାଏ

।

* ୧୦ *

(ରାଉତରାଙ୍କ ଘର ଅଗଣା-ଟୁନି ଭେଣ୍ଡରେ ଅଡ଼ୁଆ ପାଉଛି
ହେଉଛି,-ରାଉତରାଣୀ ତାକୁ ବୁଝାଉଛନ୍ତି)

ଟୁନି— ଚନ୍ଦ ଭେଣ୍ଡକଲା ବୋଉ, ଦେ ଅଗ ମୋତେ,

ରାଉତରାଣୀ—କିଛି ନାହିଁ, କ'ଣ ମୁଁ ଦେବି ଅବା ତୋତେ!

ଦଣ୍ଡେ ରହିଲେ ବାପୁଜି,
ବାପା ଅବା ଫେରିବେଣି, କଲ-ଖୁଦ ଆଣି ! ୧

ଟୁନି– ଖୁଦ ଗୁଣ୍ଡା ପାଣିଶିଆ ବଡ ରଗାଉଛି, [କାନ୍ଦିଲା]

ରାଉତରାଣୀ--ସେତକ ଖୋଜିଲେ ଅବା କେଉଁଠି ମିଳୁଛି !

କାନ୍ଦନା ତୁ ଆଉ ମାଆ,
ଯାଉଛି ଆଣିବି ଖୋଜି ଘରେ ଥିବ ଯାହା ।

(ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଲେ)

ଟୁନି–ବେଗି ତୁ ଆସ, ହେଲି ବଡ଼ ଭୋକ ପେଟେ,

ରାଉତରାଣୀ–(ପ୍ରବେଶ କଲେ) ଖାଉଥାଏ ମୁଢ଼ିତକ,

ଏତିକି [illegible],

୧-ମଲ୍ଲରୁ ବାହାରୁଥିବା ଖୁଦ ।

ପାଣି ନେଇ ମୁଁ ଫେରୁଛି,
ବାଧବୁନି ଅତି, ମୋର ପାଦ ତ ଥରୁଛି।
ବଡ ଦୁରୁବଳ ଲାଗେ ଚାଲିବାକୁ ଆଜି,
ଉପାସରେ ଗୋଡ ଦୁଇ ପଡୁଛନ୍ତି ଭାଜି,

(ପାଣି ପାଇଁ ଗଲେ)

ଝୁନି—ବେଟଗ ଅମ୍ବ୍ରିଟି ଏକା !

(ବଜରଙ୍ଗ ପହଞ୍ଚିଗଲେ)

ବଜରଙ୍ଗ— ଝୁନି ବଲେ ! ମା ମୋର, କ ଧରଛୁ ଦେଖା !
ମୁଢ଼ି ତୋଟେଇ କଏ ଦେଲା, ନିଶ୍ଚେ ହେବ ଚୋର—
[ମୁଢ଼ି ଠେକ ଝିଅ ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଲେ]

ଝୁନି— ଦିଅ ବାପା!, ଦିଅ ବାପା !

ବଜରଙ୍ଗ— ରହ, ଚୁପ୍ କର ।
ଏବେ ମୁଢ଼ି ତୁ ଖାଇଲେ,—
ଦାଦ କ'ଣ ହେବ କଏ ପଡ଼ିବ ପିଠିରେ !
ନେ— ଏଇଟିକ ଧର୍ ବାକୀତକ ଥାଉ,
(ମୁଞ୍ଚିଏ ଦେଇ ବାକୀତକ ରଖିଲେ)
ଖାଇ ଦେଖନ୍ତୁ ମୁଁ ପଛେ କଣି ବାଛ ଅଛି !

[ସେତକ ନିଜେ ଖାଇଲେ]

ଝୁନି— ସବୁ ତକ ଦେଲ୍ ଖାଇ !
ନାଇଁ, ନାଇଁ, କେବେ—
ଏ ଯୋଡ଼ିକ ନେବ ନାହିଁ । (କାନ୍ଦଲ)

ବଜଡିର— ନନେଲେ ମୁଁ ଦେବ ତାକୁ ପାଟିକ ହୁଅଇଁ,

(ସେତକ ମଧ୍ୟ ଖାଇଲେ)

ସଢାଜନ୍ତୁ ପିଲା ! ଦ'ଣ୍ଠା ଦେବଟି ଲଗାଇ,

(ମାରିବାକୁ ମିଶିଲେ)

(ଏତକ ବେଳକୁ ବଜତବଣୀ ପଣି ଅସିଛନ୍ତ୍ର ପାଣି
ମାଟିଆ ଛାଖରେ ଧରି, ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ
ତାଙ୍କ କାଖରୁ ମାଠିଆ ଖସି ପଡ଼ିଲା ତଳେ, ମାଠିଆ
ଭାଙ୍ଗି ଘରତଳ ପାଣି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା)

ବଜତବଣୀ— (କାନ୍ଦ କୋଟେଲେ) ତୁମେ କି କଲ ହେ ସତେ !

ଗଣ୍ଡେ ହେଲେ ରଖିଲନି—

ଛୁଆଠା କିମନ୍ତେ ?

କମିତ ସେ ହାତ ଗଲା ପାଟିକି ତୁମ୍ଭର,

ଏଇ ପର ବୁଦ୍ଧି ସତେ ତୁଏ ମଣିଷର !

ବଜଡିର— ପେଟ କଲେ ହାଉ ହାଉ,

ଭିତର ପାଉଁଶ, ଖାଲି ଖୋଲ ଗୋଟା ଥାଉ ।

ବଜଡିବଣୀ— ହେଲେ, ସେ ଖୋଳର ଅଛୁ ଦେଖ ହୁଇ ବାହା,

ବଜଡର— ଘାଟି ତୁଣ୍ଡ କଲେ ଫଳ ପାଇ ଯିବ ଯାହା ।

ଘର ଗୁଞ୍ଜି ଯିବ ଶୂଳ,

ପାରିବନି ଅଉ ତୁମ୍ଭ ବଚନ ସମ୍ଭାଳ ।

ବଜତବଣୀ—ତୁମ୍ଭେ ଯିନା ଯିବ, ପଣିବ ମୁଁ କେଉଁ ଗାତେ?

କମିତ ତୁଣ୍ଡକୁ କଥା ଅସୁ ଛୁ ଏମନ୍ତେ,

ଲୁଚି ଥିବୁ ଘର ମନେ,
କି ବୋଲିବେ ଲୋକ ଦେଖି ତୁମ୍ଭ ଆଚରଣେ ।

ରଉତିଆ— ହଜିଟେବେ ଯାଉଛି ମୁଁ, ଥାଅ ଯୁବ୍‌ତୀ ଘରେ,
ମାଆ ଝିଅ ଖାଉ ଥାଅ ମନ ମଉଜରେ ।

ରଉତରାଣୀ— ଚିନ୍ତା, ପଦେ କଥା ଶୁଣ,

ରଉତର— ନାହିଁ ଶୁଣିବାକି, ଜାଣିଲିଣି ତମ ଗୁଣ। (ରଉତର ଚାଲିଗଲେ ଏତିକିବେଳକୁ ବନମାଳୀ ଲେଙ୍କା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି)

ବନମାଳୀ— ଝୁନା କିଲୋ, ଅଛୁ ଘରେ ?

ଝୁନା— ଅଛୁ, ତୁମେ କିଏ ?

ବନମାଳୀ—ବୋଉକୁଂ ଅଣିବୁ ଧରି ସାଙ୍ଗରେ ଡାକିଏ;—
ଅଛୁ କଥା ପଦେ ମୋର,
ବନମାଳୀ ଲେଙ୍କା ମୁହିଁ, ଏଇ ସାଇ ଘର ।

ରଉତରାଣୀ— (ଦୁଆରୁରେ ରହି)
କାହିଁ କି ହେ ଲେଙ୍କା ପୁଅ ଏ ଦୁଆରେ ଥିଲା
ମଣାଣି ହେଲଣି ରଉତର ଘର ଭଙ୍ଗା,
ହେଲେ ତମେ ସବୁ ଥାଇ,
ଭଙ୍ଗା ଘରେ ନଡ଼ା ଚୁଅଁ୧ ରଖି ଦେଲ ନାହିଁ ।

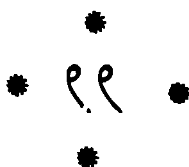
ବନମାଳୀ—ପଛ କଥା ଯାଉ ଅଉ କାଲୁଭ ପଡ଼ାକ ?
ଗଲଣି ଯା ଗତ କଥା ମନେ ଅଣ ନାହିଁ ।
ନଅ ଝିଅ ମୁଁ ଗୋ ନାଚ,

୧-ଚୁଅଁ—ଚୁଅଁ ଟା ନୂଆ ମାରି, ଛପର ମରାମତି କରି ।

ରାଜଜେମାଣୀ—ହଜି ଥିଲା ସେ କାହୁଁ ହେଲା ଏ ବାହାରେ ?
ବନମାଳୀ—କେଉଁଠି ଲାଭ ଅବା କ୍ଷତି ଜାଣିଲେ ସେକଥା ?
ମିଳିଲା; ଜାଣିଲ, ଏବେ କର ଯେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।
କାହିଁ ରାଜେଶ୍ୱର ଗଲେ ?
ରାଜେଶ୍ୱରୀ—ମୋ ଉପରେ ରାଗ କରି ଗଲେଣି ବାହାରେ ।
ବନମାଳୀ—ତାଙ୍କ ଆଗେ ମାଳୀ କଥା ନକହ କଦାଚିତେ,
ବଡ ହାର କଥା ମୁହିଁ ବୁଝୁଛି ଗୁପତେ;
ଅଛୁ ଆଶା ମିଳିବାର,
ରାଜରାଣୀ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦ ଉଠେ ମୋର ।
ରାଜରାଣୀ—ବଡ ଉପକାର ତମେ କରିଛ ଠିକ,
ରହିବ ଯେମିତ ଘର ଭଲ ହେ ଏଣିକି;
ମାମୁଁ ଅଛିଲେ ତାହାର,
କେତେ ଧନ ପାଇଁ କରି ଦେବ ମାମୁଁ ଘର ।
ବନମାଳୀ—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ବୋଲି ଏହା
ମୋହର ଜାଣିବ,
ଆସୁଛି ମୁଁ ଏବେ,
ଦେଖି ଶୁଣି ଚଳୁଥିବ ।
[ଚାଲିଗଲେ]
ରାଜରାଣୀ—ପାଉନାହିଁ ଥଳକୂଳ,
କୂଳେ କି ଲାଗିବି, ଭାଗ୍ୟ ଭରସା—
କେବଳ ।

ଦେଖବ ଲୋ ମାଆ କେବେ ଦ୍ୱାରଟି
ଲମ୍ୱାଇ ?
ଚୈନ୍ନ—ଆଜ ଥାଉ, ବାପା ଭାଲେ ନେବେ ଟି
ଛୁଣ୍ଡାଇ ।
ରାଜଜବାଣୀ—-ଆହା ପଡ଼ଲ କ ଦଶା,
ଢ଼ିଅ ଖାଇଲା ଥାଳୀରେ
ବଳେ ବାପ-ଆଶା !

–

(ଢୋଟା ଭିତର କଅଁଳଣ. ଟେଆଲସ୍ ଉପରେ ଲମ୍ବ
କରି ଭୁଟି ବସାଇଚନ୍ତ୍ର ମଦୁଆ ମାତେନ — ଅଛନ୍ତି ପ୍ରାୟ
ସମସ୍ତେ ମାତାଲ୍)

ନରହରି— (ନିଜେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ତଳେ ମାତାଲ ହୋଇଯେ ଉଠି
ପାରୁନି ଅଥଚ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଭୁଟି ପାଖରେ ଠିଆ
ହୋଇଥିବା ଦେଖି କହୁଛନ୍ତି)
ଆଃ, ଜଗୁଭାଇ !
ପଡ଼ିଯିବ— ପଡ଼ିଯିବ— କହୁଛି ନିଠାଇ,
ଅଣ୍ଟରେ ଧରୁଥ —

ଜଗନ୍ନାଥ— (ମାତାଲ ଅବସ୍ଥାରେ) ପଡ଼ୁଛ ନରହରି !
ପାଣି ଏତେ ! ଅଡୁଲ ମାରୁଥ ।
(ପାଣିରେ ପଶିଲା ପରି ଗୁଲ୍ବ ଗୁଲ୍ବ)

ଏତେ ପାଣି ?

ଲଗା ସବୁ ଓଦା ହେଲା ପାଉଳବା ନାହିଁ ।

ଅରେ, ବୁଡ଼ିଗଲି — ବୁଡ଼ିଗଲି;

ଦୀନା— ଯାଅ ନାଟୁ, ଅଣ ଡାକୁ ଭଇ ।

ନାଟୁ— ଖଣ୍ଡିଗଲା ଭାଇ ଗୋଡ଼, ଉଡ଼ିଲି ଆକାଶେ —

(ଉଡ଼ିଲା ପରି ଡେଣା ଝାଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲା)

ନରହରି— ଚିଲ୍ ନା ଜାହାଜ ଇଏ ?

ଦୀନା— ହେଲେ, ଗୋଟେ ମାଛ ପରି ଦିଶେ !

ଜଗନ୍ନାଥ— କହରେ ନାଟୁଆ,

ଅକାଶଟା ଅଛି କି ନା, ଏତେ ତ ପାଟୁଆ !

ନାଟୁଆ— ଅଛି, ନିଶ୍ଚେ ଅଛି-

ଦୀନା— ଅକାଶ ପାତାଳ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରେ ତ ରହିଛି !

ନରହରି— ସବୁ ମିଛ, କିଛି ନାହିଁ — ନାହିଁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— କହ ତେବେ,

ନଜର ନଳୀରେ ଲୋକ ଗ୍ରହାଣ୍ଡ କିପାଇଁ ?

ନରହରି— ହିଁ, ଅଛି, ତେବେ ଅଛି ।

ନାଟୁଆ— ନଥିଲେ କଅଣ ହେବ —

ଥିଲା ପରି ଅଧିକ ଦିଶୁଛି ।

ଦୀନା— କହ ଭଲ ଭଲ,

କିଏ ଅଛି ବଳବାକୁ ମହୁଲି ଗୁଡ଼ଳ ?

ନରହରି— ବସ୍ତ୍ରିର ପାସଙ୍ଗରେ ନପଡ଼ିବେ କେହୁ,

ଦେବ ଭୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ସେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ମିଳଇ ।

ନାଠୁଆ— ସତ କଥା ଶୁଣ,

ଆମ ଅଜା ମୋ' ଠାରୁ ଥିଲେ ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ,

ମରିଗଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ନେଇଥିଲୁ ପୋଡ଼ି

ମଡ଼କାଠେ ଦେଲି ମୁଁ ଅଗାଡ଼ି —

ମୁହଁରେ ବାଜିଲା ମାତେ ଉଠିଲେ ସେ ପରା !

ନରହରି— ହୋଇଥିଲେ ହୋଇଥିବ,—

କହୋ ସଉଭର !

ଭା'ର ତ ଉଦର,

ସାହେବଙ୍କ ହାଣ୍ଡିଯାକ, ଚିନ ମନ ଭର ?

ସଉଭର— ସୁବାସରେ ଦଗ ଚହଟୁଛି,

ଛାଡ଼ି ଯିବା ପାଇଁ ମନ କେଉଁଠି ନ ବଳୁଚି ।

ତୁମ ଠାରେ ନରହରି, ଭଲି ଭତ ମାଲ—

ଥିଲା ପରା !

ସବୁ ସାରି ଦେଲ ?

ନରହରି— ସବରି କ'ଣ ଅଛି ! ନିତ ତ ଅସୁଛି,

ତାର ୧ ବାଟେ ସିଧ ସିଧ ଘରେ ବରଷୁଛି !

ନାଠୁଆ— ସେଠାରେ ରହୁଚି କିଏ ?

ଏତେ ତାର ୨ କିଏ ଦିଏ—

୧-ତାରର ଉପର ଦେଇ   ୨-ତାର-ଟେଲିଗ୍ରାମ

ନରହର- ପିଅନ୍ ବାବୁଟା ମୋର ବଡ ସାଥି ଥିଲା,
ଅଳ୍ପ ଚାର କଲେ, କାଲି ମାଲ୍ ପଠାଇଲା !

ପାନା—ଗାଁ ଡାକଘର—

ଏତେ ପାନ ବାକସ ଯାଙ୍କର ?
କମିତ ଅଛିବ ମାଲ୍ ଭଡ଼ ନ ପାରୁଛୁ,
ସେଥି ପାଇଁ ଏଠିକି ଅସୁଛୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଅଇନ୍‌ର କଟକଣା ଦେଖି,
ପାଇପି ଅଣିବ କିଣି ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ଼ ଲେଖି ।
ରେଙ୍ଗୁନରେ ଦେଖିଥିଲି,
ପାଇପି ଭିତରେ ଠେଲି—
ଠେଲି ସବୁ ଧୂଆପତ୍ର ଛୁଟେ—
ଅଣିବ ମୁଁ ଗୋଟେ ।
ଏଠାରୁ ଲଗାଇ ତାକୁ ଘରେ ଛାଡ଼ଦେବ—
ଲଗାଇ ଟାଣିବ ।
ଘରେ ଖୋଲିବ ଠିପି,
ପିବ ପାଦ ଚିପିଚିପି,
ପିଇତ କ ପହଁଚୁଛ ଯାହାଇଚ୍ଛା କର !
ଦାଣ୍ଡେ ଝାଲି ପ୍ରତେ ନଜର ।
(ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଦାରୋଗା, ଜମାଦାର ଅଉ କନଷ୍ଟେ-
ବଲ୍ ମାନେ, ସାଙ୍ଗରେ ଥାଏ ବନମାଳୀ)

ଦାରୋଗା— ଶୁଣହୋ ବନମାଳୀ,

ବାନ୍ଧୁଥିଲ ପର ଜଗୁ ସୁନାପୁଅ ବୋଲି—

ଚାଲି କଏ କରୁଛି ହୋ ଚୋର !

ନାଟୁଆ— ଚଉ ପାଞ୍ଚଟାଏ ଭାଇ,—

ଜଗନ୍ନାଥ— ପାହାରେ ଦେଇଥା ।

ନରହରି— ହୁଁ— (ମଦହାଣ୍ଡିକୁ ପାହାରେ ଦେଲା)

ରହିଥା, ରହିଥା

ଦାରୋଗା— ଚାହିଁଛ କଣ ମ ଦାସେ !

କର ହୋ ଜବତ୍,

ଭାଙ୍ଗିଦେବେ ମାଠିଆ ସବୁ !

କନଷ୍ଟେବଲ୍— ଅଜ୍ଞା, ଅଜ୍ଞା,

(ଜବତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ)

ଦାନା - ଅଉ ଗୋଟେ ଭାଇ,

(ଅଉ ଗୋଟିଏ ମାଠିଆକୁ ପାହାରେ ଦେଇ ପୁଣି ଟେକିଲା । ତାକୁ ଜମାଦାର ବାନ୍ଧି ପକାଇଲେ)

ଅରଟାଉ ଗଲାରେ ପଳାଇ !

(ରହି ଯାଇଥିବା ଗୋଟିଏ ହାଣ୍ଡିକୁ ଦେଖାଇ କହିଲା)

ଦାରୋଗା— ଅଚ୍ଛା ସଉଡରି,

ଭଲବେଳେ ପଡିଗଲ୍ ଧରା ।

ସମସ୍ତିଙ୍କି ବାନ୍ଧି ନେଇ ହାଜତେ ରଖିବ,

ଭଲ କର ପରଖି ଦେଖିବ !

ନରହର— ଚନାଗ୍ରଇ, ମୋ ପାଇଁ କହୁଅ ଦ'ପଦ ।

ଜଗନ୍ନାଥ— ଛାଡ଼ୁଁ କଡହା, ଏତେ ତୋଷାମଦ !

ଦାରୋଗା—ଚୁପ୍ କଣ ରହିଗଲୁ[1]—

ଛଡ଼ ବଜ୍ରଧର, କାହାଠାରୁ ଏ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖିଲ ?

ସାଅନ୍ତଘରର ପୁଅ, ଚୋରଯର କର ଆଚରଣ !

ଛାଡ଼ି ଗଲି ଠାଣି !

ବଜ୍ରଧର— ଆଜ୍ଞା, (ପାଖକୁ ଲାଗିଯାଇ)

ଅନାଂ କାପେ ଅସିଥିଲ ଚୂଲ—

ଦାରୋଗା— ଉଃ - ଗନ୍ଧାଭଣ୍ଡ ମୂର୍ଖ —

(କନଷ୍ଟେବଲ୍ ପ୍ରତି) ନିଅ ଏଙ୍କୁ ବାନ୍ଧକର ।

ବଜ୍ରଧର— ମତେ ? ଜାଣିନାମୁଁ କହୁଛି ।

ଦାରୋଗା— ତମ ପାଇଁ ମାମୁଁଘର ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି !

କହିଲତ ସତ କରି ଭଲ,

ଏ ନୂଆ ଗାମୁଛା ଗୋଟି କେଉଁଠୁ ଆଣିଲ ?

ବଜ୍ରଧର— ଭକ୍ତରେ ସେ ଦେଇଛନ୍ତି ମୋତେ !

(ଜଗନ୍ନାଥ ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖାଇ ଦେଲା)

ଦାରୋଗା— ସାଧୁ ପୁରୁଷ ନା ! ତେଣୁ ମାନନ୍ତି ସମସ୍ତେ !

ଶୁଣ ଜମାଦାର,

ଏଇ ଦାଗୀ ଜଗୁ ଜେଲ୍ ଗଲା ଦୁଇ ବାର ।

ତେବେବି କରୁଛି ଚୋରି, ଚୋରି କାରବାର,

ଦେଖ ମଗଜ ଏଥର !

---

[1]—ଜେଲଖାନା

ଦିଅ ହାତକଡ଼ି ହାତେ ତାହାର ଲଗାଇ,
ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲ ତାକୁ ନେଇ ।
ପଛେ ତାର ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରିବେ ଏ ଦଳ !
ବାହବେ କେବଳ !

ଜଗନ୍ନାଥ— ଧର ପିଲ୍ ନରହରି ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ -
ଅପସ୍ମିଙ୍କି ବାନ୍ଧି ପଠେଇ ନିଅ ।

ଦାରୋଗା—ଏସ କଥା ହେବନି ସିଏ ଯିବ ସାଥି ସାଥି,
ମଜା ଅଳସୁଆ ! ସାଧ୍ୟ ହେବ ମାଟି ଛାଟି ।
ଜେଲ୍ ପାଖେ ଭଲ ବିଲ ଅଛି,
ମାଟିହଣା କିଛି ଅବା
ଅଟକାବ କିଏ !

ନରହରି—ନାହିଁ ବାବୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ ମତେ,
ଗୁଡ଼େ ଓର ବକାଦେଲି ବାଳ୍ ଥିଲି ମୋତେ ।

ଦାରୋଗା—ବାହାରେ, ପାଙ୍ଗଛାଡ଼ି ରହିବ କିପରି !
ଚାଲ ଆଗେ, ଥାଅ ନିସ୍ତବ୍ଧ ।
ଚାଲ ଦାସେ,
ଚାଲ ଜମାଦାର —
ମାଡିଅ ଠୋକେଇ ପଛୁ ଧରନ୍ତୁ ମାଡାଲ୍ ।
ଦାଣ୍ଡ ଘାଟେ ଦେଖନ୍ତୁ ସଭିଏଁ —

ସମାଜର ଅଭିଶାପ ଇଏ ।

ଏ ଭିତରୁ କେହିହେଲେ ଜଣେ,

ଗାଆଁ ଭୂଇଁ ନ ଫେରନ୍ତୁ —

ମୁହଁ ଧରେ ଅଲଜୁକ ପଣେ !

(ଅସାମୀ ମାନଙ୍କୁ ଧରି ପୋଲିସ୍ ଦଳ ଚାଲିଲେ)